Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 1 июль, 1976 шу • № 80 (5592). • Мах 2 кеп.

МИШТА ЛЕЛ ЯЛАТ ЧУЭЦИЛГА

Шерра даьржад хIанз вай республике кIа, мукх, горох чуэцара балхаш.

Ерригача республике 28 июнь тIаккхоачаш 28 эзар гектара тIара чуийцай уж культураш, е планагIа укх шера чуэца езачарех 14 процент. Хьекхача ялата культурех 15 эзар гектара тIара яраш аьрдай, е хьекхачох 53 процент.

Техникана концентраци ярон механизированни отрядаш вIашагIйохкарон торо хилийтай ялат чуэцара балхаш дикагIа чаккхлаха.

Къаьстта сиха чаккдоах ялат чуэцара балхаш Шелковской районе.

ХьажкIаши дуген доацаш ялата 16 эзар гектара тIа дIайийнача культурех 7,6 эзар гектара тIара яраш хьекха баьннаб цу района механизатораш.

1976 ШЕРА 28 ИЮНЬ ТIАКХОАЧАШ ХЬАЖКIАШИ ДУГЕИ ДОАЦАШ РЕСПУБЛИКЕ ЯЛАТА

КУЛЬТУРАШ ЧУЭЦАРАХ ЙОЛА СВОДКА

(план кхоачашъяр проценташца)

Районаш	хьекхар	хьекхачох аьрдар
Шелковской	48	72
Наурски	32	46
Грозненски	21	43
Гудермесски	15	68
Надтеречни	8	60
Шалински	5	18
Ачхой-Мартановски	2	100
Сунженски	1	2
Малгобекски	1	—
Ведейски	—	—
Назрановски	—	—
Ножай-Юртовски	—	—
Советски	—	—
Урус-Мартановски	—	—
г. Грозный	17	10
Республике	14	53

МАШАРИ СОЦИАЛЬНИ ПРОГРЕССИ БАХЬАНЦЕ

Германски Демократически Республика столице г. Берлине ший болх дIаболабаьб Европа коммунистически болхлойн партей конференце. Конференце тема: «Европе машар, кхерамзле, вIаши цхьана гIулакхаш леладар, социальни прогресс дукхьа» яхаш я. Конференци хьайийллар Германе Социалистически Единни парте Центральни Комитета хьалхарча секретара новкъоста Эрих Хонеккера, цо дег тIара моаршал хьаттар вежарашха йолча партей делегацешка.

Конференце балха юкъе дакъалоацаш я Европа коммунистически болхлойн партей е делегацеш:

новкъост Жан Терф, КПБ председателa заместитель керте латта Бельге Коммунистически парте;

новкъост Тодор Живков, БКП Центральни Комитета Хьалхара секретарь керте латта Болгарски коммунистически парте;

новкъост Кнуд Еспересен, КПД Председатель керте латта Дане Коммунистически парте;

новкъост Герберт Мис, ГКП Председатель керте латта Германски коммунистически парте;

новкъост Эрих Хонеккер, СЕПГ Центральни Комитета Генеральни секретарь керте латта Германе Социалистически Единни парте;

новкъост Аарне Саарнен, КПФ Председатель керте латта Финлянде Коммунистически парте;

новкъост Жорж Марше, ФКП Генеральни секретарь керте латта Французски коммунистически парте;

новкъост Харилаос Флоракис, КПГ Центральни Комитета Хьалхара секретарь керте латта Греце Коммунистически парте;

новкъост Гордон Макленнан, КПВ Генеральни секретарь керте латта Великобритане Коммунистически парте;

новкъост Майкл о' Риордан, КПИ Генеральни секретарь керте латта Ирланде Коммунистически парте;

новкъост Энрико Берлингуэр, ИКП Генеральни секретарь керте латта Итальянски Коммунистически парте;

новкъост Иосип Броз Тито, СКЮ Председатель керте латта Югославе коммунистий Союза;

новкъост Доминик Урбани, КПЛ Председатель керте латта Люксембурга Коммунистически парте;

новкъост Хенк Хукстрой, КПН Центральни Комитета Председатель керте латта Нидерландий Коммунистически парте;

новкъост Мартин Гуннар Кнутсен, КПН Председатель керте латта Норвеге Коммунистически парте;

новкъост Франц Мури, КПА Председатель керте латта Австре Коммунистически парте;

новкъост Эдвард Герек, ПОРП Центральни Комитета Хьалхара секретарь керте латта Польски ВIашагIкхийттача болхлой парте;

новкъост Алваро Куньял, ПКП Генеральни секретарь керте латта Португальски коммунистически парте;

новкъост Николае Чаушеску, РКП Генеральни секретарь керте латта Румынски коммунистически парте;

новкъост Эрменеджильдо Гаспероди, СКП Председатель керте латта Санмарински коммунистически парте;

новкъост Ларс Вернер, ЛКП Председатель керте латта аьрдехьарча парте — Швеце коммунистий.

новкъост Якоб Лехляйтер, ШПТ Политбюро член, Центральни Комитета секретарь керте латта Швейцарски къахьегама парте;

новкъост Леонид Ильич Брежнев, КПСС Центральни Комитета Генеральни секретарь керте латта Советски Союза Коммунистически парте;

новкъост Сантьяго Каррильо, КПИ Генеральни секретарь керте латта Испане Коммунистически парте;

новкъост Густав Гусак, КПЧ Центральни Комитета Генеральни секретарь керте латта Чехословаке Коммунистически парте;

новкъост Исмаил Билен, КПТ Центральни Комитета Генеральни секретарь керте латта Турце Коммунистически парте;

новкъост Янош Кадар, ВСРП Центральни Комитета Хьалхара секретарь керте латта Венгерски социалистически болхлой парте;

новкъост Эрих Циглер, Малхбузен Берлина СЕП председатела заместитель керте латта Малхбузен Берлина Социалистически единни парте;

новкъост Христос Петас, АКЭЛ Центральни Комитета Политбюро член керте латта Кипра къахьегача халкъа Прогрессивни парте (АКЭЛ);

Конференце чIоагIйир балха регламент.

Таханарча Iуйрийнарча заседане къамаьлаш дир Финлянде, Австре, Кипра компартей кулгалхоша.

Цул тIехьагIа дош делар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретара новкъост Л. И. Брежневна. Цо даьча къамаьлага конференце дакъалоацараша чIоагIа теркам тIабахийта а хьаштдолаш а ладийгIар.

Дийнахьарча заседане юкъара дискусси дIахо хьоча хана къамаьлаш дир Дане, Малхбузен Берлина, Румыне, Польша, Ирланде, кхыча коммунистически болхлойн партей делегацей кулгалхоша.

Заседани дIахо еш я.

Корта болча а доттагIлен а хьалашка болх беш я конференци.

(ТАСС, 29 июнь).

КПСС делегацена керте латтача новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА даь къамаьл

Хьамсара новкъостий!

Советски Союза Коммунистически парте делегаце дIайха моаршал лу Европа коммунистически болхлойн партей конференце дакъа лоацарашка. Пхийтта миллиони ах миллиони болча советски коммунистий вежарашха долча доттагIлени деналерча солидарностеи уйлаш дIакхайкаю оаха шуга. Йоакхо ярах а вай конференци Iалаьмате дика вIаштIехьъякхарах а оаха иштта дег тIара баркал ях Германе Социалистически Единни партерча новкъосташта а нов. Хонеккера шийнна а.

Укх зале ба Европа ткъаь нийс компарте кулгаллара деятелаш. Укхаза гулбеннаб къахьегача халкъа бокъонашта тIехьв, керда, нийсхо йола общественни порядок, халкъашта юкъе боккъонца бола чIоагIа машар оттабара тIехьа лоаттабеча къовсама шоай вахар дIаленна нах. Тайп-тайпарча хьалашка болх беш а тайп-тайпара декхараш кхоачашдеш а я вай партеш, шоай мехкашкарча хоадам боллаш долча хьалага хьежжа шоай тактикеи стратегии вIаштIехьа а йоахаш. Цхьабакъда вай дерригаш а цхьан тайпарча къовсаме дакъа лоацараш да, вай дерригаш а цхьан лостамагIа долхаш да, хIаьта вай дерригаш а кхотадеш юкъара сийлахьа тIакхача гIертар да. Цудухьа вайна, европейски коммунисташта, воай юкъарча гIулакхa хьаштий дукъа воашта хетар дIа - юха алар, машар, вIаши цхьана гIулакхаш леладар, Европе кхерамзлен социальни прогресси санна йола лоархIаме а актуальни а тема ювцар пайдане да.

Укхаза, Берлине вай гулдалар шийтайпара маIан долаш лархIа мегаргдолаш да. Гитлеризм йохаелга чакхдаьккхача городо, хIанзчул 30 шу хьалхагIа йохаяь иллача городо хIанз къаьстта гойт социалистически юхадийнъялара, тоаялара а дIахьалхашкахьа ахара а башха - дика масал. Тахан из Германски Демократически Республика, дукха ха йоаццаш хиннача СЕПГ IX съезда цIаьккха а хьа ма - хьоккхара, шийеррига уйлаш коммунистически кхоане дукъа хIама хьакхоллаш машаре къахьегарца йийза йолча пачхаьалкхен столица я.

ХIанз цу Берлино безбаь тIаэц цига дахача халкъашта машареи социальни прогрессеи кердача довзонашка дIахьалхашкахьа бода никъ белгалбар дукъа вIашагIкхийтта Европа коммунисташ. Из да а да Европе хинна исторически хувцамаш къаьгта хьахьокхаш дола хIама.

Таханара вай континент — ткъаь итт шу хьалха шоллагIча дунен тIема юкъера йохаяь, цIийша хьалийза, йоагаш цIераш йолаш араяьнна Европа вIалла тара а яц. Из кхыметтел алхха итт - пхийтта шу хьалха хинна, «шийлача тIема» ханара Европа а яц. Дунен халкъашта юкъерча хьалага а дукхача пачхаьалкхений чурча хьалага а диллача классови низий соотношени хувцаеннай. Европа общественни вахаре болхлой класса а цун авангарда — коммунистически партей а лоархIам дукха лакхбеннаб.

Тахан Европа халкъашта карагIдаьннараш — эггара хьалха уж да фашистски агрессораштеи адамаш лоалла оттаде гIийртараштеи дукъала кортмукъален къовсам лоаттабарах хьахиннараш. Цу къовсаме итташ миллионаш болча наха вахар дIаделар. Европа эргайоаккхача шоай дакъа юкъедихьар цар. Из цIаккъа дицлолийтаргдац вай.

Таханара Европа — из дукхагIча даькъе континента цхьадолча мехкашка толаме социализми коммунизми хьаль еш хиларах хьахиннар. Дунен халкъашта юкъерча арене социализма мехкаша тIатеIIан леррагIеи машара тIехьа къовсам лоаттабарах хьахиннар а я из иштта.

Цунца цхьана Европа керда сибат хьахиннад болхлой класс керте а латташ буржуазни мехкашкарча къахьегамхоша тIа - тIа чIоагIлуш классови къовсам лоаттабарах, чIоагIа машар бахьанце шеррача общественносто къовсам лоаттабарах.

ХIанзарча хан - юкъа лоархIамегIйоала белгало малагIа я аьлча, из я капитализма юкъара кризис кIоаргъеннача хана уж хувцамаш таханара Европе хулаш хилар. Из алхха экономически хинна ца Iеш, иштта политически а моральни а кризис я. Цо тIа - тIа дукхагIа бола нах дIакхетабу капитализм кхоане йоаца общество хиларах, хIаьта цунна цхьана дукхагIа беб кхыбола, социалистически никъ хьаллоацараш. Из кризис юхасоцалургьяц империалистий тIема - политически блокаш хьалсувсаяьяр аьннеи герзаш Iоадаьдар аьннеи, монополешта экономически интеграци яьяр аьнна, моттийтара социальни реформаш яьяр аьнна, репрессеш лелаяьяр аьнна.

ЦIаккха ца хиннача тайпара дика гу тахан Европана маIаргIа кхелаш харжа еза яхал империализмана хьалхадаха ца могилга. Уж кхелаш къестаеча хана хIанз низ бола дош кхоач социалистически пачхаьалкхенашка, капитала мехкашкарча болхлойн демократически боламга. Европа ткъаь итт шу совгIача хана машара хьалашка яхаш хилар дукхьала цу низашта карагIдаьнна хоадам боллаш дола хIама да.

Европе хьахиннача кердача хьалашка, юххера а, къоастаяьй дунен шоллагIа тIом чакхбаьлча деяз континент метта ца йойташ хинна дукха ира а экккхам хилар кхерам болаш а хинна проблемаш. Укх тIеххьарча шерашка социалистически пачхаьалкхенаша Францеца, ФРГ-еца, кхыча малхбузехьарча мехкашца яьча договорашеи соглашенешеи. Малхбузен Берлинах йиъ оагIоно яьча соглашене дикагIча оагIорахьа тоадир Европера дунен халкъашта юкъера хьал.

Пачхаьалкхенашта юкъерча гIулакхашка керттера а хинна дIаэттай машаре цхьана дахара принципаш. Из эггара дикагIа хьахьекхар США-сеи Канадасеи дакъа а лоацаш хинна ерригача Европа юкъарча совещани толаме чакхъяккхаро. Машара низаша яьккха Iалаьмате йоккха политически котало я из.

Совещане итогови документ — пачхаьалкхенаш машаре а цхьана гIулакхаш леладеш яхара йIаьхий а массе оагIорахьара а кодекс. Цун ерригa положенеш вахаре кхоачашъе гIерт тхо. Цхьабакъда оаха эггара чIоагIа мах бер фуд аьлча, из да из документ Европе чIоагIа машар Iалашбара тIадерзадаь хилар. Иштта да ма - дарий ерригача Европа - Юкъарча совещане керттера лийрхIар — европейски халкъашта машари кхерамзлеи чIоагIъяра аьттув балийтар.

Дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбара гIулакхо баьккхача толамо машарен прогрессен низий дегаш ура а оттадир, уж кхота а дир, наха юкъе цар сий лакх а дир, влияни чIоагI а йир. Цо хьахьекхар буржуазни мехкашкарча доал деча гIозарий реалистически уйла еча викалаша лаьца никъ кIал лара йолаш хилар. Цхьабакъда цо кхера а дир тоха а далийтар реакцеи милитаризмаи низаш, Европа а деррига дуне а «шийлача тIемеи» ядерни тIемо дуне хIалакдергдолча гIулакх юхадIакхоачаден безам болаш мел хиннараш. КорзагIбаьлар нах боабуи хIалакбуи герз хьадарах бIаьхий хулараш, социализмана дукхьала, коммунисташта дукхьала ю «крестови поход» хьалсувсаярал совгIа кхы тайпа политически карьера хьаштдоацаш бараш, е Китая маоистски кулгалхоша деча тайпара кхыйола пачхаьалкхенаши халкъаши шоашта болча пайдана вIаши дукхьала а доахаш «кердача тIема кийчле» яхаш гуччахьа тIахьехараш.

Кхохкам кIаьлбара цу цхьан тайпара доацача низаша ю дукхьале тайп - тайпара формаш йолаш я. Цхьабакъда цар лерхIа кертгердар — цIаккха а ца хиннача тайпара сихденна герз Iоаделга кхы а михьар доаккхилга.

Из дар дукхьа империализма агрессивни низашеи царна тIехьарча халхархошеи юха а арайоах малхбузен мехкашта тIалатт яхача «советски кхерамах» хьалха а денз бувцаш бола фаьлг. Массови информаце средстваша а санна хIаьта иштта доккхийча гIулакхаш тIа болча деятелаша а тIатеIIа доаржаду Советски Союзеи кхыча социалистически пачхаьалкхений политика харцахьарча оагIорахьа хьахьокха гIерташ дувца аьлдиташ.

Бакъдар теркал а ца деш, кхыча пачхаьалкхенашка хулача чурча политически событешка, граждански къамал-кортамукъалени тIемашта хьалхара «бехктокхам» социализма мехкашта тIабехк. Обывателаш кхерабу «эрсий танкай ордингаша», уж тешабе гIерт СССР-ои Варшавски Договора кхыдолча мехкашеи Iалаьмате дукха герз Iоаду, «малхбузен Европана дукхьала тIом кийчбу», яхаш.

Фактешка, боккъонца долаш долчунга хьежача каьхатах хьаллдаь цIалг санна дох уж хабараш.

Нагахьа санна Центральни Европах аьлча Варшавски Договора мехкийи НАТО-и герзашцарча низий герза боарамга диллача дукха башхало яц укхаза. Дуккха шераш да дукха совгIа-эшашагIа доацаш уж цхьан боарам тIа дола (хIара оагIои профилий белгала башхалонаш хилар мара доацаш). Вайна санна малхбузен державашта а дика хоьш да из.

Цудухьа социалистически мехкаша йоах оагIоний герзашцара низаши герзи цхьан боарамгIа кIезигде (юхьанца СССР-ои США-си а деш), низаш кIезигагIа е дукхагIа ца хилийтар дукхьа, хIаьта оагIоний тIема расходаш лоацъе, дов эккхара бахьан лайлар дукхьа. Хаттар отт, цул нийсагIеи бакъахьи фу хургда? Ай мичара. ФуннагIамоллагIа даь а герз цхьатарра кIезиг ца дайта, социалистически мехкашта зе а деш шоашкахьа совле йолаш низий соотношени хувца гIерт НАТО низаш. Кхетадеш да, из де вай йиш йоацилга, переговорашка гIолла болча вай малхбузен партнерашта а, хетаргахьа, шоашта хов из.

Цу тайпара, цхьа маIан долаш мара хила йиш йолаш яц цар лаьца позици: переговорашта дукхьаленаш уттаелга, Центральни Европе герзашцара низаши герзаши кIезигдара новкъарле елга.

Дукхьал Советски Союз яр Центральни Европе герзашцара низаши герзаши кIезигдара хьакъехьа еча переговорашка дакъа лоацача пачхаьалкхенаша хIанз переговораш еча юкъагIа шоай герзашцара низаш алсамдоахаргдац аьнна шоашта декхар тIаэцара хьакъехьа предложени еннар. Цхьабакъда Малхбузено тIаэцанзар из предложени а. НАТО дIахо я Центральни Европера шийэскара доакъош дебадеши цар тIема низ алсамбоахаши я.

ТIаккха Европе тIема кхерам кIезигбара тIехьа латтар малав, хIаьта из дуккхагIа хилийтара новкъостал дер малав?

Советски Союз я тIема гIулакхашка ше шерра-шера дIаухийтар алсам ца доаккхаш а массава вIаши барта а ваха цхьана державай тIема бюджеташ кIезигьергйола гIулакх чакхдаккха гIерташ а йола сийлахь-йоккхийча державаех алхха ше цаI. Цу цхьан хана США тIема бюджет хадданза йоккхагIа хулаш я. Из хIанзле а бIаь миллиард доллара тIехьаьннай. ХIаьта НАТО членаш долча малхбузеневропейски мехкий пхе шера — 1971 шерагара 1975 шерага кхаччалца — тIема гIулакхашка дIадахар шозза совгIа дукхагIа хиннад.

Ишта да долаш дар. Цо ше жоп лу шийна хьалхара. Бакъдар геттара дика хьахьоккхаш йола кхы а цхьайола факташ дагайохийтаргъя вай.

ЛоархIаме предложенеш еннаяр Советски Союзо — дунен халкъашта юкъе делача гIулакхашка низ юкъе ца баккхара хьакъехьа дерригдунен договор де, дуккха адам хIалаклеча герза керда тайпаши системаши (ядерни герзал а узазерегIа дараш а юкъе хила тарлуш йола) хьвелга массане а цхьатарра дехка. Уж предложенеш дунен тIа шерра къовбалъяь тIанийцай, цхьабакъда малхбузехьарча державай правительствашкахьара (Китай вIалла ца йийнача а) хIанз укх сахьата, халахете а, уж кхоачашъе дукха лоаш хилар тхона гуш дац.

Стратегически герзашта дIахо доазув оттадарах лаьца советско-американски переговораш йолча хана Советски Союзо официально предложени еннаяр керда, кхы а дукхагIа адам хIалакдеш дола герза тайпаш, масала, США-ра хи кIал гIолла лела лодкаш — «Тройдент» яха ракетоносцаши Б-I яха стратегически бомбардировщикаши санна дараш а хIаьта иштта Советски Союзера ужжамо йола системаш а хьа ца яра барт вIаштIехьа баккхара хьакъехьа. Цхьабакъда ВIашагIкхийттача Штаташа тха предложенеш тIа ца а эцаш дукха адамаш хIалакдеш йола уж керда средстваш хьае йолаяьй.

Советски Союзо США-на предложени еннаяр ядерни герз тIадола советски американски кемаши хи кIал гIолла лела лодкаши Средиземни форда тIара дIадахара хьакъехьа барт вIаштIехьбаккха. Цхьабакъда тха предложени дIатIаэцанзар.

Советски Союзо предложени еннаяр ядерни герза деш дола тоххамаш геттара а массане а дехкара хьакъехьа договор де, хIаьта ООН-е из шерра хьаллаьцаяр. Цхьабакъда вокх ядерни державаша тиганзар йоагIаш йола соглашени кийчъяра переговорий истола хьалхашка Iохоаша.

Уж ерригa тха предложенеш шоаш хиннача тайпара низ болаш я. Царех дукхагIа яраш, кхыча хьаьдача предложенешца цхьана, КПСС XXV съездо къоабалъяь тIанийцачеи кхоачашъяр дукхьа тха парте, тха пачхаьалкхено къовсам лоаттабечеи «Машаран дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладарай тIехьарча, халкъий паргIатоннеи кортамукъаленнеи тIехьарча къовсама программана» юкъеяхай.

Мел дийнар кхоачам болаш ла аьнна хет сона, новкъостий, Iоадеш латта герзаш гIулакхага диллача юхакъовла гIертар малаш ба, хIаьта шоай гIулакхашца уж сихагIа Iоадайтараш малаш ба яхача хаттара нийса жоп далара.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

«Балха 10 дийнахьа чуэцаргда вай ялат» яхача девизагIа къахьегаш ба Шелковской района Менжинске цIерагIча колхоза лаьтта леладераш.

Лоацача хана да ца дойташи ялат чуэцара яьржача социалистически яхье хьалха латтачарех ва комбайнер Геремеев Асадула. ХIанзле а 140 тонн ялат дIаденнад цо ший комбайна бункер чура.

СУРТА ТIА: ший комбайнаца ялат чуэцаш ва А. Геремеев.

М. ТКАЧЕНКО сурт.

ХЬАЙБАШ ДИЗА ХУРГДА...

Хьайбашта цхьан шераи ах шераи кхоачам хиллал доакъар Iалашдара Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизатораша республика юрта боахама берригача къахьегамхошка даьча кхайкарала жоп а луш, шортта доакъар Iалашде лаьрхIад Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза болхлоша.

Отделенешта, бригадашта метта хIанз цехаш вIашагIъеккай совхозе. Хьайбай оалаш я цу боахаме цхьа цех. Цунна кулгалду хьалха совхоза керттера зоотехник хиннача Ескиев СаIида. Цу цехе вIашагIъелла я доакъар Iалашдара механизированни отряд. Цу отряда эшаш йола ерригa техника дIаеннай. Отряда кулгалдеш ва Батукаев Гехо. Отряда болхлой укх шера планагIа 550 тонн сенаж, 210 тонн йол Iалашъе езаш ба. Хьалхашка латтача декхарех дика лоархIабу уж. ХIанзле Iалашъяьй 1200 тонн сенаж, дукха йол. Аьла лаьрхIа дIайийна люцерна шозлагIа хьакха йолаяьй отрядо.

— ХIара гектара тIара укх шера 210 центнер моша доакъар доал тхона. Укх деношка шозлагIа хьакха йолаяьй люцерна. Хьалха хьекхачул тIехьагIа хIара гектара тIа шишша центнер кхоачийташ аммиачни селитраца подкормка а яь ший ханнахьа хий диллар оаха люцерна кхашка. Из бахьан долаш дика лакхъенна я хIанз шозлагIа хьокха буц. — йоах совхоза директора заместитела Мажидов Iалаудина.

ПоагIа йоакхо яьй совхозе доакъар Iалашдеча болх беча наьха къахьегамцара безам совбаккхара. Иштта балха нормаш 150—160 процент кхоачашъеча болхлошта хIара дийнахьа 3—5 сом ахча лу. Цул совгIа хьалхле лелаеча механизатора карара кара тела цIе вымпел лу, цун къахьегама толамах пенгазета тIа язду.

Механизаторех дукхагIчар хIара дийнахьа балха ши норма кхоачашъю. ХIаьта доакъар ший ханнахьа фермашка дIатIаозаш аргIаш деш ба механизатораш.

Доакъар Iалашдеча хьнаре къахьегаш хьабоагIа механизатораш Турлаев Махьмуд, Саидов Iаббас. Норма 5 гектар йолча цар 8—10 гектара тIара буц хьокх. Йол хьалйотташ дика хьокхамаш гойт Яхьяев ТIауса, Магомаев Сайдамина, Ражапов ТIауса.

Кхай тIара доакъар фермашка дIатIаозаш ши тракторист ва. Царна юкъе яьржача яхье хьалха Дадаев IадалгIапур ва. Норма 80 тонн йолаш цо дийнахьа ферме тIаоз 100—110 тонн. Иштта дика толамаш доахаш хьавоагIа Дениев Жуниd а. Фермашка дIакхаьча доакъар дIанийсдеш дика болх беш ба Эльдиев Або, Хамзатов ГIазмухьмад, Магомаев Идрис, кхыбараш.

Хьайбаш доакъарца Iалашдарга хьежжа я цар лу продукци а. Иштта укх шера ялх бетта планагIа 320 тонн шура йохка езаш хиннача хIанзле 330 тонн еxкай пачхаьалкхенга, хIаьта дулх план 30 тонн йолаш — 43 тонн.

— Доакъар Iалашдара, пачхаьалкхенга хьайбай продукци йохкара укх шера тхоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдергхдаларах шеко яц,—йоах Мажидов Iалаудина.

О. ШАДИЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета кхоалагIа сесси

29 июне Грозе хилар ялхазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета кхоалагIа сесси.

Сессе ла а дийгIа йийцар «КПСС XXV съезда решенешка хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхой депутатий Советий болх дIахо тоабарах» автономни республика Лакхехьарча Совета Президиума председатела **Х. Х. Бокова** яь доклад.

Доклад ювцаш къамаьлаш дир: къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета исполкома председатела депутата **В. М. Шамардина**, къахьегамхой депутатий Ачхой-Мартановски районни Совета исполкома председатела депутата **М. М. Керимова**, Нохч-ГIалгIай АССР юстице министра депутата **И. А. Албастова**, КПСС Малгобекски горкома хьалхарча секретара депутата **П. Г. Кашеева**, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела депутата **С. Н. Кожуховске**, Урус-Мартановски района Алхан-Юртовски юрта Совета исполкома председатела депутата **Ю. Е. Марыгина**, КПСС Советски райкома хьалхарча секретара депутата **З. М. Исаева**, Назрановски района «Экажевский» совхоза звеньевойс депутата **А. О. Албогачиева**, КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара депутата **П. Д. Лопатина**, респотребсоюза председатела депутата **М. А. Мамаева**, «Старогрознефть» НГДУ скважинашта ремонт еча мастера депутата **Г. Ф. Ансютина**, «Сельхозтехника» Шалински объединене шофера депутата **У. Газимиевас**, Нохч-ГIалгIай АССР финансай министра депутата **А. И. Иванова**.

Дийцача дешах соцам тIайийцар Лакхехьарча Совето.

НГIАССР Лакхехьарча Совето тIайийцар нов. **Керимов** Муса Абдурахманович Нохч-ГIалгIай Министрий Совета председателалла хьожаварахи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела декхарех пенсе вахарца дувзаденна нов. Вахаев Рамазан Висаевич мукъавалийтарахи бола соцам.

Республика Лакхехьарча Совето иштта чIоагIдир нов. **Катков** Михаил Петрович Нохч-ГIалгIай АССР унахцIено лораяра министралла, Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министралла нов. **Аушев** Хьусена Iадал-Хьамид хьожабарахи, нов. Бузуртанов Махьмада Бахьаудин кулгалделга Iалаш ца дарах Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министра декхарех мукъавалийтарахи дола Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума указаш. Нов. **Батхиев** Хьусена Рашид Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча суда председателa заместителалла харжарах, республика Лакхехьарча суда составе хиннача кхыча хувцамех бола соцам.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет хьежар жилищни боахама министрага нов. А. К. Зязинга, мелиорацеи хин боахамеи министрага нов. С. А. Кирилловга Лакхехьарча Совета депутаташа яьча запросашка, хIаьта царех доагIаш дола соцамаш тIа а ийцар.

Сессех йолча отчета кепа тохаргья.

ЖУРНАЛИСТИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ ЛЕТУЧКА

Самардийнахьа радио ЦIагIа хилар республикански, районни, дукхатиражни газетий, НГIАССР Министрий Совета телевиденеи радиовещанеи комитета журналистий летучка. Газеташ тIа, телевиденеи радиои передачашка социалистически яхьа дешаш мишта хьахьокх дувцаш къамаьлаш дир телевиденеи радиовещанеи комитета болхлоша Я. И. Вайхсельбаума, Л. У. Аушевас, А. А. Кунмова, Б. О. Шакриева, А. И. Ганаева, К. Ф. Тимофеева, газетий болхлоша Л. А. Сергиенкос, Ю. Т. Чахкиева, Ростове хиннача Донеи Къилбаседа Кавказеи журналистий зональни совещане итогех дийцар телевиденеи радиовещанеи комитета председатела заместитела А. А. Ковалева.

Къамаьлаш даьраша анализ йир иттлагIча пятилетка планаши тIайийца декхараши ханал хьалха кхоачашдара лелаю социалистически яхь хьахьоккхара, КПСС XXV съезда решенешта пропаганда яра тIаберзабаь республика журналисташа беча балха.

Летучке къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара С. О. Бузуртанова.

КПСС ДЕЛЕГАЦЕНА КЕРТЕ ЛАТТАЧА НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Ийстедоалар. Доалалур 1-ча оагIо тIа).

Опыто хьахьох, чIоагIача машарга кхоачилга — чоалхане, чIоагIа низ, хьинар эшаш, деррагIа чакхдаха дезаш гIулакх хилар. Октябрьски революци хинна дукха ха ялалехьа В. И. Ленина, дунеи хьалхара тIом чакхбалийтара тIехьарча къовсамерча Советски паччахьалкхен декхарех ше дувцаш, белгалдаьккхад: «Машарга кхача атта да, машара хьакъехьа дIайистхила мара дезац, гIаккха буржуазе оаркхилга чу а билла бахьаргба вайна из, аьнна хеташ хиннар, из дукха хIамах кхеташ саг вац» (Соч. биза гуллам, т. 35, оагI. 116). В. И. Ленина уж дешаш лоархIаме да тахан а. Шоана дош дала йиш йолаш ва со, новкъостий, тха парте халкъий машарей кхерамзлени гIулакх бахьан долаш лоаттабеча къовсаме ше хьега къа лаьгIдолийтарг ца хиларах.

Цунна дувзаденна оаха хьалхагIа а санна боккха лоархIам бу советско-американски юкъмоттиг тоаяра, укх тIеххьарча шерашка СССР-ая США-нея юкъе даь доагIаш дола договораши соглашенеши шинна а оагIоно йизза кхоачашъяра, хIаьта иштта 1972-чеи 1973-чеи шерашка дIадоладаь гIулакх чIоагIдергдолаши дIахо хьоргдолаши йола керда соглашенеш яра.

Бакъдар аьлча, эггара керттерча лоархIаме хургдар стратегически герзашта доазув оттадара хьакъехьара хьенна керда соглашени толаме кийчъяь яккхар. Цу деша СССР хила а хиннай хIанз а я цIена дог-уйла долаши конструктивни никъ лелабеши. Цудухьа дукхагIа тамаш йолаш хет, СССР-цара переговораш хьеенный яхаш (укх массехк бетта хьеннай — духхьал дIаала деза — тха бехкагIа хIама а доацаш) бахьан а доахаш герз сихагIа хьадара деш дола тIахьехамаш США бехктоккхамеча гIозаршкара юкъ-юкъе хозаш хилар.

Новкъостий! Тахан Европах яь молха, нийсагIа аьлча атомни ларма хьадоассаделга атта гIулакх дац. Цхьабакъда лоархIаме да цу дакъе нийса никъ дIаболабар. ХIанзарча хьалашка маьхе да Малхбоалени Малхбузени паччахьалкхенашта юкъе лелача гIулакхашка хьувтташ йола тешама юхьигаш шоай метте халийтареи ебаяреи тIадерзадаь моллагIа а хьадда гIулакхаш.

Хельсинке вIаштIехьбаьккхача барта маIанаи дешаи тешаме йолча Советски Союзо ерригача Европа юкъарча совещане доакъашхошка ший ханнахьа хоам бу доазонашта йистерча тIема маневрай хьакъехьа, лоаллахарча паччахьалкхенашкара зем боахараш хьех цига.

Социалистически мехкаша, хоаш ма-дарра, цкъа санна дуккхаза а предложени еннай Къилбаседаатлантически Варшавски договорий организацеш цхьан ханна дIаяхара е юхханца боаккха гIа а лаьрхIа — цар тIема организацеш дIаяхара хьакъехьа.

Тхо, бакъдар аьлча, дание а дац уж шаккхе организаци цхьан мутIарагIа дIаоттае уйла йолаш. Варшавски договор — алхха оборонительни организаци. ХIаьта НАТО-х лаьца аьлча, из блок агрессеи халкъий кортамукъалеи къовсам тоIабареи герз а лаьрхIа вIашагIъелла яр, цудухьа, цун гIулакхаш мел хоздаь дувце а, хьалхагIа ше хиннача тайпара йолаш юс из хIанз а. Цхьабакъда хоадамболлаш духьала да тхо тIема блокаш а яи дунe декъаре, де йиш йолаш мел дола хIама де кийча да шинна а группировка гIулакхаш цхьан ханна эоцадарга кхачара.

Новкъостий! Европейски халкъаш — дунеи культурах дIахада йиш йоаца дакъа а хинна дIаэтта башха-дика традицеш лелаераши дIахо кхухьараши. Дувца эшай, цу сийлахь-йоккхийча традицеша вай замалахьара европейцаш дуккхача хIамашта декхарийла беш хилар.

ХIаьта цунца цхьана цхьаькха а да: Европа — адамий исторе чухь эггара уизарегIа дола тIемаш духдувла хьаст. БIаь миллионал кIезигагIа боацаш боабаь нах — иштта да Европа исторе тахаиалца вайга хьахьоккхаш дола эулам. Из а да адамий историеа юкъе европейцаша лаьца дакъа, цхьабакъда бIил кхайкадеши декхарийла веши дола уизаре дакъа. ДIахорчун духьа дIадахарий уйлае декхарийла веш дола дакъа да из.

Геттара кердача, хьалхагIа хиннарел овлангара деиз эргаш йолча заман чу еннай Европа. Иза ца кхетадар европейцаш хIалак хилара духхьал тIабахара маIан долаш хургдар.

«Тур айдаьр аз тур кхийтта лергва» йоах къаьнарча кицо. Вай деношка герз айдаьр ше венна Iергвац, кхыметтел цул кхетам чу а доагIаргдац шина цхьана цIера юкъе кхы мала лергва — моастагIий, доттагIий, цхьоагIонхой е алхха лоалахой, гаргара нах е гаьнара нах.

Европа территоре тIа ядерни герз кхоссаргхиларах йола уйла ше а унзаре хет советски наха. Кхы бахеи балеи моттиг а йоацаш къеи цIи ялара кхерамеи хинна дIаэттад европейски цIа. Я а яц хург а яц цIи йозе могаргдолаш йола пожарни команда, нагахьа санна из белгала ярг хуле.

Белгала вахара гIулакха Европанеи европейцаштеи хиланза барбоацаш ба машар. Цудухьа, коммунисташта, эггара гуманнегIа, вахар чIоагIдеш йола мировоззрени лелаерашта, цIаккха а ца хиннача тайпара лоархIаме да хIанз тIема кхохкам кIаьдбарга бода никъ биллар. Iоадеш латта гера юхасоцадар.

Иштта Iалаьмато чIоагIа лоархIаме да, масала, Европе машаре дахара материальни ткань, европейски халкъаштеи паччахьалкхенаштеи юкъера бувзамаш чIоагIдергдолаш, дукха шераш хьалхагIа машар латтилга дезаш уж хулийтаргдолаш йола ткань хьяр. Аз юкъараш вIаши гIойле йолча тайпара цхьана леладеча гIулакхий тайп-тайпара формаш я — торговли, производственни кооперация, Iилма-технически бувзамаш.

Из геттара дика кхоачашдулаpгдолаш декхар да. Укх тIеххьарча шерашка, кхохкам кIаьдбарга гIулакх чIоагIлуш латтача хьалашка, Европа Малхбоалени Малхбузени паччахьалкхенаша цу тайпара цхьана леладеча гIулакхий вIамига опыт Iоаьяьц. Масала, Советски Союзо укх тIеххьарча пхе шера Европа капиталистически мехкашца лелаю торгови оборот кхоэза совгIа йоккхагIа хиннай. ТIа-тIа боккхагIча лоархIаме хулаш да шинна оагIоно гIойле йолча тайпара иоккхий масштабаш йола объекташ хьяра дакъе цхьана леладу гIулакхаш.

Цу тайпара бувзамаш дIахо дегIаккхувлар пайдаеи хьашт долаши гIулакх хиларга диллача Европерча коммунистий уйла цаI я аьнна хет сона. Цар новкъостал ду чIоагIача машара материальни ларда йоллара. Юкъарчал доацаш долча къахьегамхой хьашташта махеттара да уж. Аьлча кхоачам ба, Малхбузехьа кепайийттача данешка диллача социализма мехкаша леладьача экономически бувзамаша Малхбузеи Европе укх кризиси ханашка бIаьи эзараш болча наха е кхыметтел миллионаш болча наха хIанзлé а хьабе болх хулийташ хилар.

Цхьабакъда цу наькъа тIа а кIезига яц социалистически паччахьалкхенашцарча гIулакхашка каст-кеста дискриминацонни гIулакхаш леладеча капиталистически мехкаша уттаеш йола духьалеиаш.

Вахаро тIа-тIа дукхагIа хьалхарча юкъиге уттаду европейски паччахьалкхенашта шоай юкъарча хьашташца ювзаенна йола лоархIаме проблемаш цхьана къестаяр духьа вIаши гIойле йолча тайпара дуккхача оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш дегIакхувлара декхараш. Оаха, хоаш мадарра, гонахьара Iалам лорадар, транспорт, энергетика дегIакхувлар санна йола проблемаш цу къестаяра дакъе цхьана гIулакхаш леладара дешаш дувцара ерригача Европа юкъера конгрессаш е паччахьалкхенашта юкъера совещанеш яра хьакъехьа предложенеш еннадар. Хабаршка ладийгIача малхбузехьара паччахьалкхенаша «тIехьа я», хIаьта гIулакхага диллача из тIа ца эцаш йола позиции лаьцай, практически гIулакхаш чакхдахара вIалла сагота а яц. Хельсинке яь валадаш хьалхаша аьнна тIайийча декхарашца цхьана мишта гардергда из.

ХIаьта СССР-ах лаьца аьлча, из дIахо а европейски халкъашта чIоагIа машари тешаме гIойлен хилийтар духьа европейски мехкашта юкъера экономически бувзамаш дегIадоаладара наькъагIа аха да я.

Новкъостий! ЧIоагIа машар оттабара Iалаьмате чIоагIа эшаш дола, паччахьалкхенашта юкъе тешам хургбола хьал вIаштIехьдаккхара халкъаш вIаши тIа-тIа дикагIа довзаргдолеи цар шоайла дикагIа кхеталергдолеи гIулакх де деза. Бокъонца иштта уйла йолаш лелабу оаха, эггара хьалха, вIаши массе тайпара культурни гIулакхаш леладареи наха шоайла бувзамаш лоаттадареи дешашцара тхоай никъ.

Мишта латт тIаккха цу дакъера гIулакхаш? Советски Союзе оаха лоархIаме лоархI кхыча халкъий дIаяхача ханарен хIанзарен хIамаш тха наха дикагIа кхетадар, цар культура кIоаргагIа йовзар, кхыча мехкий исторически опыти царна кара гIаьдаьнараша лархIа хар.

Цудухьа Советски паччахьалкхено массе оагIорахьара могаду дIа-юха лeладу культурни гIулакхаш — правительствашта юкъе еча соглашенеша чIоагI а дий дIаоттаду уж, шерагара шу массаза доал дукхагIа лeладу. ХIанз тха мехка культурни бувзамаш да дунен тIарча 120 мехкаца. Хельсинке хиннача Совещане тIеххьарча хьтага хьежжа кхы тIа а гIулакхаш чакхдаьхад оаха книжкаш, фильмаш, искусства произведенеш дукхагIа дIа-юха телара. Иштта ба, хоаш ма-дарра, цу дешашта ерригача Европа юкъарча совещане дакъа лоацача кхыча социалистически мехкаша лелабу никъ а.

ХIаьта капиталистически паччахьалкхенех лаьца аьлча, духовни хозне дIа-юха эцара хьакъехьа цар дувцача хозача хабарех тIех кхоачам хиннаб тхона, цхьабакъда корта бола гIулакхаш — кIезиго да.

Из массе тайпара доакъошкара гуш да. Масала, СССР-е оаха кепадетташ арадоахача английски французски авторий книжкаел алхазза-ворхIаза кIезигагIа кепадетташ арадоах Англеи Францеи советски авторий книжкаш. Малхбузехьарча мехкашка советски кинокартинаш массехк иттазза кIезигагIа хьувх малхбузехьарча дараш вайцига хьувхкачул, кхоэза кIезигагIа хьувх советски телевизионни программаш, и. кх. дI.

БIарча хьайцача социалистически мехкий халкъашта малхбузехьарча вахарах долча хIамашта дуккха а дикагIа дукхIалахьа да капиталистически мехкий къахьегамхой социалистически бакъдарашта духьтIабахарал. Цу хIамай бахьанаш сенах латт? — Эггара кIоаргагIа дар буржуазни мехкашка доал деча класса цу мехкашкара къахьегамхой социализма мехкех, цар общественни культуреи дегIаахарах, социалистически общества гражданий политически нравственни гIулакхех долча бакъдолаш юхьаьна деза духтIабаха ца ларах латт.

Безам гIаозаш бола социализма низ мелбар, цун сибат ийрчадаккхар духьа «дIакъайлача обществах» бола фальсагалахьаб буржуазни пропагандо. Социалистически мехкашта лап кхыча халкъашца дIа-хьа гIулакх леладар, наха шоайла хоамаш дIа-юха ийларахи бувзамаш дегIаккхувлара хи лорлу уж яхаш дуви.

Укхаза а бакъдарашка хьожаргда вай. Алхха дIадахача цхьан шера доазол дехьара 58 миллион совгIа хьаший хиннаб СЭВ-а членаш долча мехкашка. ХIаьта шоай аргIашца социалистически содружества мехкашкара 35 миллион гаргга гражданаш хиннаб доазол дехьа баха. Алхха цу цхьан хIаманга хьежача хоз «дIакъайлача обществах» мел дувцача харбий фу мах ба.

Хьаэпал оаш профсоюзаш санна йолча массови организацешта юкъерча бувзамех дола дош. США паччахьалкхен органаша хIанзле а цхьа санна дуккхаза а тигадаи американски профсоюзаша шоайцига хьийхача советски профсоюзни делегацешта визаш яла. США герриторе тIа хиппача дунеи халкъашта юкъерча вIашагIкхетарашка советски профсоюзни викалаш тIа ца бита гIерташ моттигаш а хиннай.

ХIаьта СССР-га диллача дIадахача шера тханцига хилар доазол дехьарча профсоюзни болхлойи 980 делегаци, тха 750 делегаци доазол дехьарча мехкашка хиннай.

А, социализма мехкаш — яхне а яц «дIакъайла общество». Тхо деррига бакъдолчунпеи цIенача дег тIара долчунпеи хьадийла да КхохкамкIаьдбоо оттадеча аьттув болча хьалех пайда а эцаш вIаши гIулакхаш ма-могга дукхагIа леладе кийча да тхо. Бакъза тха цаIараш массаза а дIакъайла хургья тIема, низа, расизма, саг гоама хилара пропаганда еча изданешта. ХIаьта кхы а чIоагIагIа дIакъайла хургья доазол дехьарча къайлагIарча службай эмиссараштеи Советски Союза дукхаларча цар хьаьлча эмигрантски организацештеи. Ма-дарра аьлча, вIаши контакташ лелаяра «паргIато» хиларах дувцаш. Малхбоалехьарча цхьабараштa дагадоаллар цIена доаца гIулакхаш леладара шоай кулгаш мукъаладахар да. «ХIара сагах шпион лерхIалга тхоах доаллаш дац, бакъда тхоай строяна, тхоай обществана духьала подрывной гIулакхаш леладе мукъа а лургбац. Хетаргахьа, США ЦРУ гIулакхаш чIоагIа дов а доалаш дукха хо йоацаш гучадаьхача тIехьагIа, из дош оаха иштта къестадар, мело аьлча, кIал лард йолаш долга хIаране дика кхетадергда.

Оаха лерхIачох, культурни гIулакхаш вIаши леладар, информаце средстваш гуманни идеалашта, машара гIулакха, халкъашта юкъера тешами доттагIали чIоагIдара гIулакх дош хила деза. Из иштта долдаше а цхьайолча европейски паччахьалкхений территореш тIа болх беш я «Кортамукъал», «Кортамукъа Европа» яхараш санна йола цIераш шоайх техка йовзаш йола подрывной радиостанцеш. Уж йолаш хиларо ше бIехду дунеи хьалкъашта юкъера хьал, Хельсинке баьча бáрта чулоацам а пох шийх а дош ца хетилга да из. Советски Союзо хьадда хьадех «психологически тIема» цу йоккхача топий болх соцабар.

Новкъостий! Пролетарски интернационализма сийлахьйоккхача идеяшта тешаме йолча тха парте Советски мехка кхелаш Европа а дерригача дунеи а кхыча мехкий кхелех хьакъесташяьц. ХIаьта машара гIулакхи халкъий кортамукъали чIоагIдара тIерзаяь йола СССР арахьяра политика а коммунизм хьалъе лерхIа чура политика а советски халкъа овлап тIарча хьашташа дIадахаьранца йоагIаш хиларал совгIа адамлеи кхоане дикагIа хилийтара тIехьа дерригача дунеи коммунисташа лоаттабеча юкъарча къовсама тхо цох тешаш ма-хилара юкъе хьош дола дакъа а да.

Шоана хов хургда, новкъостий, КПСС XXV съезда итогех, цунца цхьана Советски Союз дегIайоалаяра цу съездо оттаьча планех я. Тха халкъа боахама масштабаш хIанз Iалаьмате йоккхий я. Аьлча тоъам ба дунеи тIарча промышлени продукцех 20 процент Советски Союзо йоакхилга. Духхьал цифрашца аьлча 1950 шера дерригача дунеи тIа йоаккхаш мел хиннача дукхагIа я из. Кхетаде атта да из санна йолча Iалаьмате йоккхача экономически организмана планировани еча а доал деча а хьалхашка уттадеш мел дукха а чоалхане а хилар.

Социализма совленаша торо лу тхона мехка экономика хаддалза дегIайоалаелга а цу цхьан ханна деррига халкъа хьал торо хаддалза дегIайоалаелга а Iалашде. ХIанз парте хьалхарча плане уттаду производство эффективность айяра, боккха чулоацам болча цу деша деррига оагIонашка болх дикагIа бара декхар. Цо дIадех тайп-тапарча лостамашка Iалаьмате дукха болх белга — производства техническ лард шерра керда яккхаргахь дехз совгIа къахьегамца, коммунистически хьисане къахьегара дакъе, дуккха миллионаш болча къахьегамхой шинар доаржадара дакъе керда цIенхаштта гIулакхаш дIахо дахьарга кхачахилга.

ХIаьта белгалде доагIа производство дегIайоалаеши халкъа дахара материальни боарам айбеши оаха из гIулакх цIаьхха тхоашта дагадеха къестадеш а доацаш коммунизм хьалъеча керттера программен де лерхIачун чот а еш къестадела.

Дувцар, къаьстта аьлча, городеи юртеи къахьегамхой бахара хьалаш гаргадоладелгах да, цунна тIаберзабаь ба тха парте тIеххьарча шерашка аграрии политике лаьца никъ. Дувцар кертацеи кулгашеи беча балха юкъера башхало лерригIа дIаиккхарах а да, цунна гIо ду, масала, массане а юкъара итт шера дешар Iомадаро а болхлойн колхозхойи къахьегама интеллектуальни боарам чIоагIа айбаро а. Дувцар фуд аьлча, из да, цIаккха а цу хиннача тайпара наха чубаха дукха цIеноц хьалара чотах, итташ миллионаш болча наха вахара хила ма-доагIа хьалаш а долаш хIанзара цIеноц, квартирах луш бола мах эггара кIезигагIа а болаш Iалаше тхона карагIдалар, хIаьта из болх цу лостамагIа дIахо а бергболаш а ба.

Тха общественни дегIалахкара толамаш дахa йиш хургьяцар наха паргIатеи сакхетамех къа ца хьегаре, шоай граждански бокъонеи цар тIа-тIа хьинарегIа пайда ца эцаре, общественни вахара ерригa оагIонаш хьаеча тIа-тIа хьинарегIа дакъа ца лоацаре. Цудухьа коммунизм хьалъяра новкъа дIахо гIолга социалистически демократи дIахо дегIайоалаелга а хургда. Иштта ба тха парте принципиальни никъ. Иштта ба оаха хIара денна беш бола болх а.

Социализма хьалашка советски сага хьахинай бокъонца боккха мах бола эамал; мехка да ше волга, шиъ къахьегам халкъа юкъарча гIулакхаца буззам болаш болга дика кхетадеш, юкъара хьашташ дагадоагIаш, цар уйла еш а хилар.

ХIаьта из цхьа платонически уйла яц. Миллионаш болча наьха бокъонца дола гIулакхаш да. Цхьадола масалаш а доаладеш аз дувцар сенах да дIахьокхьа хьожаргва со.

Нагахьа санна тханцига квалифицировани, гоззача болхлочо заводе е кхай тIа эггара дикагIдола производственни хьокхамаш довхе, шийца балха болча новкъостех хьалха вувле, масса санна цо йоакхо ер кхычарга ший опыт дIаялар, царга из Iомайтар да. ХIаьта, хетаргахьа, производствера хьалхие леладеча цу тайпарча нахал санна чIоагIагIа сийлеш нах кхы бац тха. Царех дукха бараш беррига мехка бовзаш ба, царех язду газеташ тIа, уж херж паччахьалкхен Iаьдала органаша.

Из паччахьалкхен Iаьдал леладеш, советашка хоржаш шин миллион совгIа къахьегамхо ва тха. Из а дерригa дац: 30 миллион гаргга советски гражданаш ба Советий активе, шоай лоIамагIа а цIенча дег тIара а гIо ду цар паччахьалкхен доал дара доккхача а чоалханеча а гIулакха тIа. ХIаьта 9 миллион къахьегамхо ва халкъа тIахьожама хоржача организаца болх беш, доал дара тайп-тайпарча звеньей болх шоай чIоагIача теркама кIал лоаттабеш, бюрократизмаца эхьдайнарашеи къовсам лоаттабеш.

Ер я къахьегамхой хьинар гойташ йола цхьаькха цхьа форма: СССР предприятешка вIашагIехкай 65 процент болхлой юкъе бола массазара производственни совещанеш. Алхха дIадахача, 1975 шера, цу тайпарча совещанеша оттаяь производствон балха хьалаши тоадара тIаерзаяь миллионал совгIа йола предложенеш чакхъяьхар.

Уж къаьстта цхьадола масалаш мара дац, сона хетачох, цар а довзийт доал деча оргаций болх тханцига лохера йоагIача демократеца мишта тарбу.

Тха доккхачеи чоалханерчеи общественни вахара юкъе, мадарра аьлча, кIезига дац кхоачамбоацараши къоастаяза йола проблемаши. Уж тхона дика бIаргагу, парте халкъ царцагIа доах уж эшадаран дIахаран. Цхьабакъда моллагIча а кхоачамбоацарашеи халонашеи тха санкетам чура цIаккха а йоаргьяц. Сийлахь-йоккха Октябрьски революци котъяьнначул тIехьагIа ленински Коммунистически парте кулгал а деш советски халкъо яьккха керттера исторически котало. Оаха хьаьй монополистически олигархе доалах мукъа йола, кризисех, бе болх боацаш бисара кхерамахи мукъа йола, социальни кхелах мукъа йола общество Оаха хьаьй цу дешa шерррача маIанга диллача цхьатарра бокъо йолча, сословаш, доалахьеи, расови, е уж санна кхыйола привилегеш ца йовзаш болча наьха общество. Сага бокъонаш дIакхайкаяь ца Iеш, гIулакхага диллача царех пайда эцилга Iалашдеш йола общество. Оаха хьаьй чIоагIа, динамични, кхотанна общество.

Майрра ала йиш я, новкъостий, тха мехка къахьегамхой цун ерригача исторе чухь цIаккха а хиннабоц хIанз болаш бола материальни вахара лакха боврам. ЦIаккха а хиннабац цар хIанз бола дешара лакха боарами культурни рузкъаш довзара хIанз йола торонаш. ЦIаккха а хиннабац уж хIанз санна шоай кхоанадех, шоай мехка машара кхоане хургхиларах селла чIоагIа бIубенна. Из а советски халкъо КПСС политика цхьа барт болаш хьаллацара лард, тха мехка партеи халкъеи йоархIоацарч цхьоагIон лард.

Новкъостий! Дунеи тIа событеш дегIаухилга тIа-тIа дукхагIа белгалду Iазапан воацаваран духьаларча, дунеи халкъашта юкъерча гIулакхашка низаш даран бокъо йоацар леладаран духьаларча антиимпериалистически низаша. ХIаьта геттара а дукха хIама тийша да уж кхотаденна, шоайла вIаши бувзамаш долаш хиларах.

Социализма мехкий вежарашца йолча солидарносто бокъонаш цаIаш йолаш цхьана леладеча экономически гIулакхаша цун ший ресурсашта IотIатох йоккхий торонаш. Партийни, паччахьалкхен органашта юкъерча, предприятейи Iилман учреждеш коллективашта, общественни организацешта юкъерча, миллионаш а миллионаш а болча гражданашта юкъерча кIоарггача, органически а тIа-тIа дегIаухача а доттагIлеи бувзамаша торо лу принципиально кердача хIамах — уйлайи юкъерча лерхIаррий цхьоагIоно кхотаяьча халкъий бокъонца йолча вежарий союзах дувца. Цу чIоагIа лард, из кхоташ бола низ ба марксистско-ленински партей денал дола содружество.

Iалаьмате боккха лоархIам болаш да социализма мехкашкарчеи капиталистически мехкашкарчеи коммунисташа шоайла вIаши гIулакхаш леладар. Ийс шу хьалхагIа вай континента шинна а дакъа тIарча дуккхача вежарашха йолча партей викалаша цхьана кийчъяьр Европе машари кхерамзленеи тIехьа къовсам лоаттабара тIаерзаяь йола программа. ХIанз массанена а бIаргаго йиш я из программа дукхагIча дакъе кхоачашъяьлга.

Оаха, советски коммунисташа, кхыча социалистически мехкашкарча коммунисташа а санна, дег тIара баркал оал вай исторе чоалханеча моттигашка а лерттIа, машаре хьегача деношка а вайца барт цхьоагIо йолаш болча капиталистически мехкашкарча новкъосташта. Воай аргIагIа вай даим солидарность йолаш да классагIарча вай вежараша капитализма лагере лоаттабеча къовсамца, уж морально а политически а хьаллаца гIерт вай.

Къулбехьеи Европа мехкашкарча коммунисташа хьинаре чакхдоахача гIулакхаша, нах шоашкахьа баха гIерташ, болхлой класс а монополей Iаьдала духьала къовсам лоаттабе могарг мел дола кхыдола низаш а вIашагIтохара тIехьа, бокъонца йола демократически режимаш оттаяра, социализмага довлара предпосылкаш хьяра тIехьа тIатеIIа къовсам лоаттабарах ший бергал довл. Халкъий овлан тIарча хьаштий духьа лерригIа а кIаьд ца луш а къовсам лоаттабарах Италеи Францеи, Финляндеи Португалеи, хIаьта иштта Дане, ФРГ, кхыча а капиталистически мехкашкарча компартеех сийдола политически низаш хиннад. Из къаьстта дика хьахьехар дукха ха йоацаш хиннача парламентски хоржамашка Итале компарте баьккхача Iалаьмате боккхача толамо, цу толамо вай массава а гIадвигав, хIаьта из дакъьала бувцаш воай итальянски новкъосташта ловца а боакх вай.

Къаьстта лоархIаме дар фуд аьлча, из да империализма реакциони гIозарашта духьала лоаттабеча къовсаме шерарча демократически теченеша, социал-демократаши христианаши юкъе а болаш, вIашагIкхете а коммунисташ революционераш болаш бусилга, капиталистически строй социалистическичунца хувцара тIехьа уж латтилга. Из исторически декхар кхоачашдара шоай беррига болх тIаберзабаьб цар.

ХIара коммунистически партий хьахиннай цо болх беча мехкарча болхлой боламах. ХIаьта ший гIулакхашта хьалхара жоп эггара тIехьа цар хьашташ хьахьоккхачеи лорадечеи ший мехкарча къахьегамхошта тел цо. Цхьабакъда алхха цо хьахулийт коммунистий дунеи халкъашта юкъерча солидарноста лард. В. И. Ленина дешаша аьлча, пайдаш, сбыта рынкаш, влияне сфераш бахьан долаш летача эксплуататорий хьашташта юкъера, дIабоаккхалургбоаца къовсам санна деррига мехкий къахьегамхошта юкъе яц цу тайпара вIашдухьаленаш, цар хьаштараш уйлаши цаIаш я. Вокх оагIораьза гуш да компартий мехка сий долашагIа ме хула дунеи халкъашта юкъерча арене коммунисташа юкъерчара лерхIарашка кхача гIерташ лоаттабеча къовсама цо юкъехьош дола дакъа доккхагIа хила мегаш долга.

Бакъда, цкъаза хаттараш хул хозаш: хьалхагIа санна лоархIам болаш йолий пролетарски интернационализм, къаьнена йоацал-теш из? ХIаьта цхьапиабараша шоаш кхераш хилар а кхайкаду; коммунисташ вIашагIтохаш дола интернационалистически бувзамаш чIоагIдара тIахьехамаш делга цхьа организационни центр вIашагIйолла гIертнага дзацал-теш?

Из тамаш йолаш кхерилга да. Хьахочох, цу тайпара центр вIашагIйоллара йола идея цхьанне а цхьаннахьа а хьаувттаеш яц. ХIаьта пролетарски интернационализмах, вешта аьлча — юкъара лерхIараш бахьан долаш лоаттабеча къовсамерча болхлой класса, дерригача мехкий коммунистий солидарностах, къамаш мукъадахари социальни прогрессеи духьа халкъаша лоаттабеча къовсамцарча цар солидарностах, вежарашха йолча партеша цхьатарра бокъонаши кхычарех тийша хIама доацаши хулга царех хIаране дизза кхоачаш а деш шоай лоIаме цхьана гIулакхаш леладарах лаьца аьлча, — тхона хет: хIанз укх бIаь шу совгIа хана коммунисташ знаменосцаш а болаш хьайолгIача новкъосташа лелаеча цу тайпарча солидарноста сийлахь-боккха лоархIам вай хана а ше мабарра бусаш ба аьнна. Из хила а хиннад, да а да компартей беррига болхлой боламеи низ болеи тохкамах чакхдаьннеи герз.

ДагадоэххарагIа аьлча, вай массане а юкъарча классови моастагIчо — дунеи халкъашта юкъерча буржуазе — кIезига гойтац революциони низашта духьала лоаттабеча къовсамера шоай гIулакхаш дунеи халкъашта юкъе дага а ювлаш чакхлахьа масалаш. Эксплуататорски класса кхерам тIабессача моттигашка, къовсам латтача хана къамаи социальни кортамукъален низаш, демократически низаш теннача моттигашка духхьал хорш еча санна хьовз империализм ший контратакаш вIаштIехьяха гIерташ. Из хьахьокхаш дола масалаш вай деношка кIезига дац — Европе а, Африке а, кхыча моттигашка а.

ХIанз, Малхбузен Европа цхьадолча мехкашка коммунисташа правительстве дакъа лацара перспектива хьаэттача хана, реакциони низаша, къаьстта а НАТО лагере, гуччахьа низ тIабахьара, цу тайпарча мехкий чурча гIулакхашта юкъегIертара кампани йоаржаяй. ТIаккха теркалдел оаш, новкъостий, уж хьана духьала гIуатт, — массане а юкъарча хоржамех хьахиннарашта духьала. ТIаккха циггара кхетаде дезаш хул, демократеи паргIатони хьакъехьа селлара дукха цIогIарч детташ бола империалистически политикаш гIулакхага диллача из а вож а дизза шоай бе доллача Iаьдала новкъаре ергйоацача боараме мара ла кийча ца хилар.

Цу хьалашка къаьстта лоархIаме да, уккхаза, укх конференце, цхьана белгалдаьрашка кхачар духьа лоаттабеча къовсама юкъе шоашкара дакъа лаца вай партеш кийча хилар вай цхьана дIахьокхар.

Къаьстта ювца йоагIаш цхьа сфера я вай цхьана леладеча гIулакхий. Деш дола къамаьл революционни опыт вIашагIтохара гIулакха хьега къа юкъа хилийтара хьакъехьа, К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина хьакхелла Iилман коммунизма теори дIахо дегIайоалаяра хьакъехьа да. ХIара парте дакъа лоац революционни теори дегIайоалаеча. Из теори, В. И. Ленина нийса белгал ма-даккхара, «...дунеи дерригача мехкий юкъарча революционни опыта тIареи революционни уйлан тIареи» хьалIоагIаш я. (ПСС, т. 27, оагI. 11).

Белггала Iалаьмате йоккха опыт Iоаьяй новкъостий, коммунистически боламо. Из я социализма юкъара закономерносташ санна, иштта массе тайпара хьадда формаш а хьахьокхаш йола, массе тайпарча хьалашка социализм хьалъяра опыт а. Наьха вахара хьашташ лорадара, революционни низаш гулдара, дегIадаккхара боарамаш бе-бе дола мехкашка социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама опыт а. Цу дерригача хIамаша дIадех анализ елга, вIашагIа тохилга, хIаьта вежараша йолча хIара парте опытаца, къамий башхалонашца ювзаеннача, шийна нийсса кхы цхьаькха йоацача спецификал совгIа, кхы а вай беррига болама хьашт долаш дола юкъара белгалонаш а бокъонца йолаш хиларах дукхагIа а. Вешта вахаро а даим фуннагIа дай а цхьа керда хIама юкъедахь къаьст-къаьстача мехкашкен бIарчача дунеи чун объективни социально-политически экономически процессаш дегIайоалаяра, вай юкъера лерхIараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсама.

Коммунистически дезалга гIоллярча воай новкъостий творчестваца чIоагIа уйла тIа а йохийташ, вай теркалду, ужиле а е кхыяле а йола положенеш нийса хилара е, кхыча тайпара аьлча, гIалат долаш хилара критерий практически опыт мара хила йиш йоацилга. Цхьабакъда практика ший бухсоцаш йола кхел яь а ялале хьалхагIа уж положенеш новкъосташа дага а дувлаш, бебеча партешта хетари цар опыти шерра вIаши нийсъяра наькъаца тахка торо а я, тахканза яргйолаш а яц. Гучох, бухсоцьача кхаьчача теори а практика а толаргья, вай юкъара гIулакх толаргда.

Пайлана хургдар аьнна хет уж дале а е кхыдале а долча лоархIамегIарча политически дешаех дола хоамаши хетараши вIаши дIа-юха телар духьа юкъ-юкъе хулаш дола дукххача оагIорахьара вIашагIкхетараш а.

Новкъостий! Шоай болама доазонел чухьа чу а бенна Iаш коммунисташ. Халкъий машарей хьаштийн гIулакх деза доалаш мел барашца цхьана къахьега кийча ба уж массаза а. Ерригача Европа юкъарча совещане бухсоцаш эттадаьча документо дика лард еллай Европе машари кхерамзлеи Iалашъяра. Цхьабакъда из лерхIар кхоачаш хилийтара, кхохкам кIаьдбара гIулакх юхаластаргдоацаш дара, хIаьта машар тешшаме бохаргбоацаш хилийтара правительстваша къахьийга ца Iеш, халкъаша а гIулакхаш чакхдаханза даргдац.

Долла хIама данза даргдац машар, кхерамзле, цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдара тIерзаяь инициативаши акцеши хьинаре хьаллоацилга шоай овлангарча хьашташа дIадехаш хилар халкъаша шаьра кхетадара. Тхона хетачох, цунах латт тахан коммунистий лоархIамегIарча декхарех, вежарашха йолча хIара партей цхьана лаьрхIача цу ерригчен декхарех цаI. Цу башха-дикача гIулакха вай конференци тоъал боккхача лоархIаме хила йиш йолаш хила езаш я аьнна хет тхона, новкъостий.

Укхаза, европейски компартеш вIашагIкхийттача метте, деш дола къамаьл, кхетадеш ма-дарра, эггара хьалхарча аргIанна Европерча хьалах да. Цунца цхьана вай документа проекта тIа чIоагIа уйла тIаяхийтай континентерча машаран социальни прогрессан тIехьа лоаттабеча къовсама а вай плапета кхыча доахъошкарча машаран социальни прогрессан тIехьарча къовсама а юкъерча бувзама. Из-м иштта хила доагIаш а да. Социализм, вай хьехам хьакхеллараша хьалхагIа гуш хинна ма-хиллара, адамлеи дIахорча прогрессана дола объективни хьали цхьаккха дича а хилаза даргдоацарий хинна дIаэттай.

Вай къовсам лоаттабу деррригача дунеи тIара машари кхерамзлеи бахьан долаш. Укх трибунера вай дег тIара моаршал лу къамий-кортамукъален боламе дакъа мел лоацарашка, цIаькха а дIакхайкаду шоай мехкий паргIато, кортамукъале бахьан долаш, уж прогрессивни дегIакхувлар духьа цар лоаттабу нийсхои къовсам вай юха ца доалаш хьаллоацаш хилар.

Машарен прогрессеи гIулакха юкъе Азе, Африка, Латински Америка халкъаша лоаца дакъа, шеко йоацаш, доккхагIа хул. Социализмо хIанзле а кIоарга овлаш хийцад империализма колониальни дукъ тIераккхесачеи паргIата, шоай лоIаме дегIаахара наькъе тIа дахначеи дуккхача мехкашка.

Дунеи халкъашта юкъерча вахаре тоъал боккхача лоархIаме ба блокех дIа ца кхетара тIехьара болам.

Вай вIаши дага а дахна оттадаьча конференце документа тIа хьакхайкаду дунеи тIа керда, нийсхо йола экономически порядка оттаяра новкъостал де коммунисташ кийча хилар. Хьалха колониальни кхычарех тийшаи хиннача мехкашцара дегIаьхкача паччахьалкхений цхьатарраpча бокъонегIа дола политически экономически бувзамаши цхьана леладу гIулакхаши — социалистически мехкий царца моцагIе а деиз тоссаденна гIулакхаш, — вай партей юкъарча интернациональни декхара лоархIаме дакъа да.

Новкъостий! ХIара доакъашхочоа хетарий сий даро, дош дувцача хана хиннача демократически бокъонца новкъосташа долчеи хьало, тайп-тайпарча партей опыт шерра вIаши нийсъяро, партнерий хьашташ доттагIал тIехь теркалдаро вайга массанега а йиш хилийтай Европан дерригача дунеи халкъашта тахан боккхача лоархIаме йолча дукххача актуальни проблемай цхьана мах бен выводаш ейе. Вай вIаштIехьдаьннад цу дешаех лаьца, марксизма-ленинизма принципай ларда тIа латта лоархIаме документ кийчде.

Белгалдаккха безам ба са, из документ европейски коммунисташа цхьана хьоттадаьча лерхIарашка кхачар духьа хьинареи тIагIерттан къовсам лоаттабе тха парти декхарийла еш дола документ санна КПСС-о лоархIаш хилар.

Цудухьа тхо дог тийша да, европейски коммунистий цхьоагIон байракх лаккха айьяча вай конференце итэгаша вай хьегаш дола къа вIашагIтохара, къахьегамхой овлангара хьашташ бахьан долаш, демократии социализми бахьан долаш, Европе чIоагIа машар хилийтар духьа вай цхьана лоаттабу къовсам кхы тIа а чIоагIбара новкъостал дергдолгах.

Баркал оал аз шоана, новкъостий, оаш теркам тIабахийта ладувгIарах.

Ший болх дика дIаболабаьб

«Назраньмежрайводоканал» яха управлени хьайир 1975-ча шера Назрановски Сунженски коммунальни предприятей комбинаташтеи Ачхой-Мартановски коммунальни боахама отделаи чуйолхаш хинна хини канализационни сеташ вIашагIа тохаш. Цу организацешкара хьаийцар кердача управлене керттера производственни фондаш.

ХIанз 184 саг болх беш волча «Назраньмежрайводоканал» управлене хица Iалашъю лакхе вай цIи яьккхача кхаь района промышленнии коммунально-боахамен предприятеш, колхозаш, совхозаш. Иштта хий лоаттаду Назрановски района Наьсар-Керта, БурокIада, Пхьилекъонгий - Юрта, Альтий-Юрта, Сунженски района Орджоникидзевскаяи Карабулакскаяи яхача станцашка, Ачхой-Мартан яхача юрта, Малгобекски района кхаь юрта бахача наха. Вешта аьлча, 250 коллективнии 10 эзар ший доалахьа цIенош долей абонент ва тха.

Коммунальни боахама отделашкареи коммунальни предприятей комбинаташкареи хиния канализационни сеташ хьа а йоахаш керда управлени вIашагIйоллар доагIаш даь гIулакх да. ХIана аьлча цо торо елар предприятеш, бахаш бола нах хица Iалашбелга тоадеи производства эффективность лакхъеи. Из иштта хилар бакъдеш дола цхьа масал доаладергда вай. 1974-ча шера коммунальни предприятей комбинага чуйоагIаш йолча хана Назрановски водопроводни участко 4,7 эзар сом зе дир. ХIаьта нийсса цхьа шу даьлча управленена юкъе йолаш цу участко 17,1 эзар сом пайда белар. ТIеххкоачашйир управлене соаххарча шера плап а.

ХIаьта иттлагIча пятилетка хьалхарча шера пхе бетта а дерригача керттерча технико-экономически хьокхамех план 113,4 процент кховчашъяьй.

Производственни хьокхамаш лакха хиларахи хин боахама системе дуккхача шерашка болх барахи укх шера май бетта Ачхой-Мартановски участка мастера Гудаев Халата елар «За трудовую доблесть» яха медаль. 1957-ча шера денз хин боахаме болх беш ва из. Юххьанца моторист хиннав, тIаккха слесарь, мастер, хIаьта дукха ха йоацаш — участка начальник ваьв цунах.

Дика къахьегарца белгалбаьнниб управлене кхы а дуккха болхлой. Царех ба Сунженски участка слесарь И. Чеботарев, соаршик В. Кареньков, контролер Б. Аушев, насосни станце машинист С. Местоев, Назрановски участка слесарь Б. Мальсагов, экскаваторщик Д. Бакиев, контролер П. Торшхоева, Ачхой-Мартановски участкера слесарь С. Бакаев, машинист М. Мухданов, дукха кхыбараш.

Парте XXV-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш, пятилетка хьалхарча шера плани тIаийца лакха социалистически декхараши Конституце Денга — 5 декабре дизза кхоачашдара шерра къовсам а боаржабаь къахьегаш я управлене коллектив. Шоайла яхь лелаеча участкаша балха дикали наха гIулакх дара культуреи лакхъе дош деннад.

А. МАЛЬСАГОВ,
«Назраньмежрайводоканал» управлене начальник.

ПАРТЕ ДIАДЕХ

МалагIа моттиг дIалоац писатела вахаре, малагIа бехктокхам ба вай мехка коммунизм хьалъеча цунна тIалаттар, мел эмоциональни низ болаш я цун произведенеш — уж да тахан керттерча даькъе писателаша жоп дала дезаш дола хаттараш.

Вахаро писатела хьалхашка отталеш долча керттерча декхарех да вай зама цIена а къьгга а хьахьокхилга, кхувш йолча тIехьенна кхетам лургболаш советски сага турпалча гIулакхий сурт отталелга.

Нохч-ГIалгIай художественни литература тахянерча лоаттамах лаьца аьлча, тешам боллаш белгалдаккха мегаргда вай писателий дукхагIа йола произведенеш вахарца айхха бувзам болаш хилар, советски наха коммунистически кхетам балара декхар уж дизза кхоачашде гIерташ хилар. Вай замах а заманхой вахарах а я нохч-гIалгIай литератураца дукхагIйола произведенеш. цар дувц къахьегама адамий хьинарах, цар турпалча гIулакхех.

Художественни литература сага луш бола эстетически салоIам бизза болаш я Зязиков Бахьауддина, Муталиев Хьаж-Бийкара, кхычар прозаически а поэтически а произведенеш. Уж дешаш барий дегашка йийша дукха шераш да, цар къахьегама саг тIахьех кердача толамашка

Укх тIеххьарча шерашка советски сага эмал, цун турпала гIулакхаш, духовни дуне хьахьокхара даькъе гIалгIай художественни литературо керда толамаш даьхад. Республика художественни литературе йоаггIаш йола моттиг дIалаьцай, дешаш барий дегашка шоашта моттиг лехай Царех я Боков Ахьмада «ЩIийенна сайре», Плиев Махьмад-СаIида «Хьла урхе», Чахкиев СаIида «Бертий бийсаш» яха романаш, кхыйола произведенеш. Иштта я Яндиев Джамалдина, Озиев Салмана, Осмиев Хьамзата, Хамхоев Ахьмада, Гагиев Гирихана керда поэтически произведенеш — стихаш, поэмаш. Вай лакхе цIераш яьхача авторий произведенеш ерригаш а шоашца кхоачамбоацараш доацаш я ала йиш яц, бакъда шеко йоацаш да наI: цу произведенешцара персонажаш вай заманхой хилар, уж цIена уйла а хьинар а дола советски нах хилар.

Вай художественни литература денгара - денга дегIадоагIаш хилара белгало я тIеххьарча хана гучаювлаш къоначча писателий керда цIераш хилар. Царех дукхагIбараша шоай книжкаш арахийцад. Иштта, хIанзале гIалгIай а эрсий а меттала цхьацца-шишша книжка арахийцад Мякиев Асхьаба, Плиев Амира, Колзоев Тимура, Вышегуров Махьмада, Кортоев Мурада, иштта кхычар. Цул совгIа, хаддаза периодически изданешка кепаеттаж я Торшхоев ИбрахIима, Муталиев Махьмада, кхычар произведенеш.

Вайна ховш да тIехьадиса, къаьнара гIулакхаш леладара сакхат цхьацца болча къоаноех даьлла ца Iеш, къопачарех а доаллаш хилар. ТIаккха малагIа бахьан да вай кагирхоша цу тайпара гIулакхаш леладара? Ховш да вай мехка цу гIулакхашта цхьаккха тайпара социальни лард йоацилга. Цудухьа вай писателаш декхарийла ба вай ерригача общественноца цхьана зуламерча гIулакхашта духьал цхьаккха машар хургбоаца къовсам лоаттабе. Мишта мегаргда вай хана, деррига советски адамаш коммунизм хьалъяра хьинаре къовсам лоаттабеш долча хана, къоалаш делга, пхьенаш лехилга, ураош доахилга, мехкарий ударелга, кхелаш елга санна дола гIулакхаш ла.

Вай литератураца кIезига яц зуламерча гIулакхашта духьал шерра къовсам лоаттабара пайда хьаэца мегаргдолаш йола произведенеш. Цар къьгга хьахьокх уж зуламаш хIанз а вай хилара бахьанаш, уж дIадахара наькъаш Царех я Боков Ахьмада, Плиев Махьмад-СаIида, Чахкиев СаIида, кхыболч вай писателий дукха произведенеш

Ала деза. КПСС XXV-ча съезло белгалдаьккха ма-хиллара, вай мехка керда саг, социалистически кхетам бола саг хьалкхевара гIулакх вай парте керттерчарех цаI лоархIаш хилар Ховш да гIалгIай литератураца прозаически произведенеш.керттерча даькъе дIаяхача заман сурташ уттадеш хилар. Революцел хьалхара а граждански тIема а шераш чулоацаш я Боков Ахьмада «Беке къонгаш» яха роман, юрта боахама коллективизаци яра шераштa хетаяь я цун «ЩIийенна сайре» яха роман а. Уж ханаш чулоацаш да Плиев Махьмад-СаIида «Хьла урхе» яхача романа шаккхе дакъа а. Чахкиев СаIида «Бертий бийсаш» яхача романо чулоацараш а граждански тIема шераш да. Эший вайна цу тайпара произведенеш? Уж эшаш хилар цхьаккха шеко йоацаш да. Бакъда духьал отт укх тайпара хаттар а: хIана яц гIалгIай художественни литератураца вай ханарча сагах, цун турпалча гIулакхех, патриотически уйлаех йола произведени? Цу гIулакха писателий дезаргдац архивашкара материалаш леха, къоаношка хаттараш де. Вайна хьалхашка, вай бIаргашта гуш хьахулаш я цецвоаккхаш йола тамаш: хIара сахьата, хIара денна хувцалуш латт советски сага вахар, хьалхулаш я керда промышленни объекташ, юрта боахама предприятеш, хувцалуш латт сага духовни дуне. Хеталу, из тема хала хилар бахьан долаш вай писателаш цунна юстара гIерт аьнна. Миччa бесса дале а, из декхар хIанз а вай писателашта хьалхашка латташ а кхоачашданза даргдоацаш а да.

Тайп-тайпара произведенеш я гIалгIай литературе партех, Ленинах, Даьхенах язъяь. Къаьстта дукха я уж поэзе. МоллагIча гIалгIай поэта книжка хьайийцача, нагахьа дола книжка хургдац шийна юкъе пхиъ, ялх, кхы дукхагIа а Ленинах, партех йола стихотворени, поэма йоацаш. ХIара поэто шийна галантага хьежжа язъю уж Дика яраш а нийслу царна юкъе, кIезига яц ледара яраш а. Ленинах, партех, Даьхенах язъе ловш хилар кхеталеш да, цу цIерашца дувзаденна да советски сага деррига вахар: тахане, кхоане. Бакъда во да цхьаькха: цу стихаех, поэмех дукхагIа яраш шоайла тара хилар, дог тохадолийташ образаш ца хилар, боккъонца йола поэзи ца хилар. Хетаргахьа, Ленинах, партех ледара стихаш язъечул вIалла ца язъеш хилча дикагIа хила мег.

Ала мегаргда вай художественни литература нийсача новкъа йода, цун овлаш вахарца дувзаденна да аьнна. ГIалгIай художественни литература произведенешца вайна гу вахарах йола уйлаш. парте хьалхашка оттадаьча декхарех йола уйлаш Вай писателий произведенеш вIаши тара яц. хIаране йоазув эргаш да. Царех дукхагIбараштa вахара тайп-тайпара оагIонаш дика йовз, довз адамий хьашташ. Цудухьа цар персонажий оамалашца вайна гу тешаме хилар, денал. идейни кIоаргал, хьалхашка латтача декхарий бехктокхамах кхеташ хилар Белгальяха мегаргья Осмиев Хьамзата поэтически а прозаически а произведенеш. Уж дукхача хана деза дешараштa йовзаш а езаенна а я. Бакъда кIезига яц царна юкъе ледара яраш а. Хетачох керттера кхоачамбоацар да цкъа ше яздаьчох автора юха а юха а яздеш хилар. Дукха я дешараштa дукхача хана деза езаенна йола поэтически произведенеш Озиев Салмана, Яндиев Джамалдина. Хамхоев Ахьмада, Чахкиев СаIида, кхычар. Цар а кхыча поэтий а произведенеех латташ я гIалгIай поэзе лард.

Вай лакхе белгал ма-даккхара, шийна дегIаяра гIулакхa боккха гIа баьккхаб проза а. Цунца хьахиннай романаш, повесташ, дувцараш. ЦIераш яьхача тоъаргья Боков Ахьмада, Чахкиев СаIида, Плиев Махьмад-СаIида, кхычар прозаически произведеней. Уж ерригаш а советски сага деган айдеш я, цун кхоллара къовсама гIонча я.

КПСС XXV-ча съезда ше яьча КПСС ЦК Отчетни доклада тIа новкъоста Леонид Ильич Брежнева хоадам болаш белгалдаьккхар советски художественни литературана дIадахача шерашка карагIдаьннараш а тIайоагIача хана хьалхашка латта декхараш а. Цо боккха мах бир лакхарча говзалла а идейни кIоаргалца а вай писателаша тIема а машара а шерашка советски наха карагIдаьннача турпалча гIулакхех язъяьча произведеней. Цхьаккха шеко йолаш дац парте цIерагIа Л И Брежнева аьнна дешаш советски литература цхьа дакъа долча нохч-гIалгIай литературах а доагIаш хилар.

Дукха ха йоацаш хиннача СССР писателий VI съезде дийцар КПСС XXV съезда решенешка хьежжа советски художественни литература болхлошта хьалхашка латтача декхарех

Доккхий а бехктокхаме а декхараш да вай литературана иттлагIча пятилетке хьалхашка латташ дараш. Коммунизма материально-технически база хьалъеш волча советски сага гIонча хулга — из да цу декхарех керттера дар.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ,
писатель.

Хьалъеш йола гIишло шийна ханнахьа дикен яь йистеяккхарца болча безамо кхотабаьб Аргунски ремонтно-гIишлон управленерча каменщикий бригадера болхлой. Цар хаддаза 140—150 процент кхоачашъю шоай балха нормаш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) каменщикий бригадир С.-А. Ахматов, мастер Ю. - Х. Темиргариев, каменщик С. Амагиев.

А. ТРУНОВА сурт.

МАШИННАЬКЪАХОЙ БОЛЧА

Машиннаькъахой Денна баха ма-боаггIа накъабахара доккхий социалистически декхараш тIа а ийца хьинаре къахьегаш ба Нохч-ГIалгIайчен машиннаькъахой.

Социалистически яхье кхычарна масал а луш къахьегаш ба локомотивни депора тепловозий машинисташ Скибо Борис, Лепешков Георгий, поездаш вIашагIъеххар Хворостян Михаил, Грозный станцера вагонашка хьежар Жукова Зоя, Гудермес станцера башмачникаш Исраилов Iадлал, Католов СаIид, Грозненски вагонни депора Такаев Махьмад, дуккха кхыбараш.

Грозный станце коллектива болхлоша сий деш а лоархIаш а я Вахидов Болача, Самгин Владимира кулгалдеча поездаш вIашагIъеххарий бригадай коллективаш. Сиха а цIена а бу цар шоай болх,ханнахьа вIашагIъехк поездаш, мехкдаьтта чудоттара цистернаш кийчъю.

Производстве хьалха латтарий сурташ хьалтехад станце сийлен Доска тIа. Царна юкъе да башмачника Решидов Мовлде, багажне отделене болхлочун Шамилев Ювнаса, сигналиста Попова Галинай, оператора Руховец Маргаритай, иштта кхычар сурташ.

* * *

Грозненски локомотивни депо профсоюза комитетои цун кулгалхошеи дукха теркам тIаухийт машиннаькъахой салаIар вIаштIехьдаккхараи цар унахцIено чIоагIъяраи.

Лазаревская яхача станица юххе IаьржачА форда берда тIа листта ягIача гаьнашта юкъе латт царна паьрхIа хьалъяь дика котеджаш. Дукха еза машиннаькъахошта шоай салаIара база. Укхаза шоай дезалашца цхьана отпуске салоIаш хул тепловозий машинисташ, слесараш, токараш, специалисташ, гIулакхера нах. 200 совгIа дезал хилар укхаза соахка. Иззал хургба укх аьхки а.

Цул совгIа духхьал укх шера хьалхарча ялх бетта тайп-тайпарча санаторешкеи салаIара цIеношкеи хиннав 70 саг. Курортни путевкаех дарба деш хиннаб тепловозий машинисташ Дзандаров Михаил, Лобачев Павел, Пицунде салеIад тепловоза машиниста Григорьев Ивана, Нальчике — инструменташ дIателаш йолча Кацуба Татьянас, иштта кхычар. Царех дукхагIбараштa мах боацаш е льготни маьхах еннаяр путевкаш.

Г. АНОХОВ.

Кердадар — толашагIа

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача грозненски химикий инициативагIа къахьег ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода болхлой. Цу гIулакха тIаберзабаь дукха кхетама болх бир завода къахьегамхошта юкъе предприяте кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша. Цар къьгга дIахьеккхад кердача девизагIа къахьегар боккхача пайдане гIулакх хилар. Арахеца продукци дукхагIен дикагIен хилийтарах шоай декхараш кхоачашдаь баьннаргаш лархIац болхлоша. МоллагIча цеха е участка коллективо беча балха оценка ялара юкъейоалаяь баьлни система. Арахеца продукци дукхеи дикеи йолаш. къахьегамеи производственни дисциплина телха ца еш, производства эффективность, культура, эстетика, балха дикал, къахьегама овсарле лакхъеш, балха ханах, техникех бизза пайда эцаш, кхомбареи хьурмат дареи хьокхамаш, кхыдараш дикагIа а долаш дукхагIа баллаш яьхача коллективана социалистически яхье хьалхара моттиги карара кара тела ЦIе байракхи лу. Уж деррига хьокхамаш тоадара болхлой тIахьехаш тайп-тайпара дукха лозунгаш доахк хIара цехе, участке.

Иштта къахьегарах укх тIеххьарча хана дуккха дикагIа пайда нийбе болабеннаб заводе станокехи балха ханахи. Предприяте берригa болх тоабара производствана юкъейоалаеш я арахецача продукце дикала тIахьожам лоаттабара йола комплексни система. Из кердадар юкъедоаладеча шоашта тIалатта бехктокхам боккха хилар кхета а деш хьинаре къахьегаш ба ОТК болхлой. Цар хаддаза тIахьожам лоаттабу арахеца продукци дикагIа хилийтара, стандарташа, технически хьалаша, чертежаша дIа ма-деххара хилийтара, массайолча участкашкара технологически режим нийса леладаяра. Иштта цар тIахьожам лоаттабу заводе хьайоагIа бедал, материалаш, изделеш миштай хьожаш. ОТК болхлой боккъонца хьажа а хьежа цар продукци дика хиларех паспорт кийчдалца цхьаккха тайпа продукци дIаяхийтац. Иштта арахеца продукци дикагIа хилийтара боккха къовсам лоаттабу цехий, отделий начальникаша, мастераша, бригадираша, болхлоша. Брак йолаш продукци арахийцараш бехктокхаме озийт. Цу гIулакхах доккха беркат а доалаш арахеца продукци дикка тоаеннилга хьахьокхаш дукха масалаш доаладе йиш я. «Электроинструмент» завода маркагIа йола продукци вай мехка дIакхаьча ца Iеш доазол арахьарча 33 мехка дика йовзаша чIоагIа хоатташи я. Царех я Болгари, Румыни, Египет, Куба, Индонези, Афганистан, Ливан, кхыдола мехкаш. ИйслагIча пятилетка шерашка дунеи халкъашта юкъеочa выставкашка вурийттаза дакъа лоацаш хиннай заводе арахеца продукци.

Ховш ма-хиллара арахеца продукци дика хиларга хьежжа мара дика дIа а йодац из. Электросверлильни машинаш дика хилара цIаьккха тешал деш да иттлагIча пятилетка хьалхарча шера продукци маьхала яккхара пхе бетта план 103,3 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 171 эзар сом мах бола продукци. Соахка пхе бетта яьккхачул 7,4 процент дукхагIа маьхала яьккхай укх шера продукци. Валови продукци арахецара пхе бетта задани 101,8 процент кхоачашъяьй завода болхлоша. Соахка пхе беттачул 18,8 процент дукхагIа а хецаш укх шера пхе бетта планал совгIа 96 эзар сома арахийцай товарни продукци. Культурно-бытови гIулакхаштеи ков-картеи эша товараш арахецара паччахьалкхен план 101 процент кхоачаш а еш, заданел совгIа арахийцар уж товараш 20,3 эзар сома маьха.

Укх шера къаьстта чIоагIа тоаденнад предприяте коллектива деррига технико-экономически хьокхамаш. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах паччахьалкхенна кходаьд итташ эзараш сомаш. Къахьегама овсарле лакхъяра пхе бетта задани 5,3 процент тIехкхоачашъяьй. Соахка цу юкъа хинначул 19,8 процент лакхъяьй из.

ИттлагIа пятилетка производства эффективностеи балха дикалеи пятилетка хилар кхета а деш завода болхлоша тIагIертта къовсам лоаттабу кхомбараи хьурмат дараи. Цу гIулакха хетадаь хьажараш чакхдоах цар. Хьажарашка дакъа лоацаш ва 730 болхло. Къахьегама овсарле лакхъяра укх шера цар кийчъяьй 17 мероприяти, царех производствана юкъейихьача духхьала бархIне шера предприятена 13 эзар сом пайда бу. ДIабахача пхе бетта цар кходаьд цхьа тонн Iаьржа металл, ах тонн бос бола металл. 15 эзар гигакалорий Iовхала энерга, 18 эзар киловатт-сахьат электроэнерги.

Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лоацаш ба рационализатораш. Кердадараш производствана юкъеккхуьхьача дика дакъа лоацаш ва 32 рационализатор. Цар дIадахача шера кийч а яь производствана юкъейихьача 20 рационализаторски предложене 82 эзар сом пайда бир производствана. Укх шера кийчъяьча ийс предложене а итташ эзараш сомаш пайда баьб. ДикагIболча рационализаторех лоархIаш ба слесарь-инструментальщик Темирханов Ахьмад, сборочни цеха начальника заместитель Чапанов Ахьмад, инженер-конструктор Бекмурзиев Ахьмад, ремонтни цеха начальник Филанов Леонид, кхыбараш Царех хIаране массехк предложени ца кийчъеш цхьа шу дIадодац.

Яхье хьалха баьннарий опыт шерра дIайовзийт. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш ва 483 болхло, коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш я кхоъ бригада, пхиъ цех, 13 участок. Пхийтта болхло ва «Профессех дикагIвар» яха сийлен цIи лелаеш. Социалистически яхье хьалха латташ ва шлифовщик Мержоев Закре, фрезеровщица Ханиева Зальна, ОТК контролер Чемурзиева Люба, автоматчик Мутaлиев Iалихан, слесарь-лекальщик Когиев Ахьмад, кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕШ

Дика къахьийгар ийслагIча пятилетка шерашка «Сунжанефть» НГДУ коллективо. Цу шерашка управлене мехкдаьттахоша 44,4 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад, лийрхIачул совгIа маьхала яьккха продукци 743 эзар сомага дIакхаьчай. Из толам баккха коллектива гIо дир скважинашта ханнахьеи дикеи ремонт яра, тIоанашкара давлени лоаттаяра тIаерзаяьча геолого-технически мероприятей бIарчча комплекс чакхъяккхаро.

Дика дIадоладаьд оаха иттлагIча пятилетка хьалхара шу а. Укх шера хьалхарча пхе бетта НГДУ коллективо мехкдаьтта даккхара план 101,3 процент, газ яккхара план — 103,2 процент кхоачашъяьй. ХIаьта планал совгIа даьккхад 1450 тонн мехкдаьттеи 2600 эзар кубически метр гази. Цу юкъа лийрхIачул совгIа маьхала яьккха продукци 65 эзар сомага дIакхаьчай.

Коллектив беркате къахьегарга кхувлача керттерча гIулакхех цаI да болхлой айденна къахьегама хьинар, царна юкъе шерра яьржа социалистически яхь. Нийсса вIаштIехьъяьккхача социалистически яхьо дебаду производства хьалха латтарий мугIараш. Яхье дика толамаш дахарах соахкарча шера управлене болхлоех 60 сага хьожайир «1975-ча шера социалистически яхье котваьннар» яха знак, 5 сага елар Къахьегама сийлен III-ча степена орден, болхлошта деннача паччахьалкхен созгIаташта юкъе я Къахьегама ЦIеча Байракха орден, «За трудовое отличие» яха медаль, СовгIаташ деннарашта юкъе ба К. А. Агаркова, Х. С. Аушев, А. С. Бескорцев, С. Д. Бельтоев, дуккха кхыбараш.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа социалистически яхь лелае аьнна СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода коллективо дIаболабаь болам шерра хьаллаьцаб управлене коллективо. Социалистически яхь кердача тайпара вIаштIехьъяккхаро торо лу продукце дикал лакхъяра хьакъехьe тхона хьалхашка латта бехктокхаме декхараш диззагIа кхоачашдара.

Дукха ха я управлене коллектив «Горскнефть» НГДУ коллективаца социалистически яхье яьнна. Оттадаьча договорага хьежжа яхье итогаш квартала цкъа ю. Котъяьннача коллективашта, къаьст-къаьстача болхлошта цхьана чакхйоахача торжественни собранешка тел карара кара тела ЦIе байракхаш, вымпелаш, сийлен грамоташ, ахчан премеш. Дукха теркам тIаухийт укхаза къахьегама овсарле лакхъяра, болхлой хьинар совдахара тIадерзадаь лакха социалистически декхараш тIаийдара. Шо-шоай творчески планех болх беш ба управлене инженерно-технически болхлой.

Укх тIеххьарча шерашка дикка тоаденнад къахьегама хьалаши производства культуреи. Социально-культурни гIулакхийи наха чуIе гIишлошъяраи фондера хIара шера дукха ахча хьежаду болхлошта производстве лохагIча маьхах кхача лоаттабара, пионерий лагерь тоаяра.

З. ЯКОВЛЕВА,
«Сунжанефть» НГДУ планови отдела начальник.

Городо — юрта

Вай республике массанахьа а сенна, бувзама Грозненски производственно технически управлене болхлой доакъар кийчдеча ахархошта гIо деш ба. Грозненски района Петропавловски станицана гаьна йоаццача хьун йисте буц дика тIаьннача моттиге В. И. Ленина цIерагIча колхоза хьайбаш лелаераштa доккха новкъостал ду цар Iан тIехь хьайбаш доакъарца Iалашдара. 21 июне дена цу управлене хIара предприятера нах хул буц хьокхаш. ЧIоагIа раьза ба колхозхой шоашта гIо де горолера баьккхача болхлошта.

Болх дика бу Грозненски почтамта болхлоша новкъоста Петренкос Г Горбова. А. Чахкиева, городской радиоузла болхлоша новкъосташа Ибрагимова, Яневича, управлене автобазерча н.н. Гайсумова, Арутюняна, городской телефонни станцерча новкъосташа Осколкова Цацаева дуккхача кхычар.

Ю. ЮСУПОВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

«ХIара балха денна — дикала Знак» яха Грозненски химически завода болхлоша дIаболабаь болам шерра хьаллаьцаб Нохч-ГIалгIай автоуправлене № 1572 йолча автоколонна коллективо. ГIатIеIан хьинарех къахьегарах автоколонна коллективо управлене эггара хьалхарчарца ханал массехк ди хьалха кхоачашъяьй иттлагIча пятилетка хьалхарча ялх бетта план. Планал совгIа баь пайда 84 эзар сом ба.

ГIадвугаш я ер цифра а. Ах шера заданел тIех 6 миллион пассажиро-километр яьй цу колонна коллективо.

Городашта юкъерча маршруташка лелача цхьайолча автобусий кораш тIа яздаьд цар экипажаш «Тешама паспорт» долаш я аьнна. Из йоазув ду хатараш ца нийсдолийташ, финансови дисциплина толха ца еш къахьегача водителашта. Хьалхарбарашца из делар горсовета депутата коммуниста Магомаев Кадена. Курбанов Iовсолтана. Богатырев Салмана Ракитянский Прокофена Коробкин Петра, Галаев Iарбена, Бупатов СайдIалена, кхычарна. ХIаьта кхычар из бекъо аккхаре къовсам лоаттабу.

Я. БУБНЕНКО.

№ 12 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

«Парте планаш — халкъа планаш» яхача рубрикана кIала КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандай агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанарча номер тIа кепатеха я «СаготагIа дола декхар» яха редакционни статья. Из кетаяь я «Боахамашта юкъерча кооперацеи агропромышленни интеграцеи база тIа юртбоахама производствана специализации концентрация елга дIахо йодача хана дегIаккхулларах» аьнна КПСС ЦК баь соцам башхара.

Беседашта йолча материала лаьрхIа блокнота тIа кепатеха я НГIАССР мелиорацеи хин боахамеи министра С. Кириллова язъяь «Мелиораце торонех дикагIа пайда эца» яха статья. «Сийлен деноа» яхача рубрикана кIала кепатеха я ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара С. Егорова язъяь «Советски кагирхой Ди» яха статья.

«ХIара кхайна — дикала ЗнакI» яхача рубрикана кIала кепатеха я «Комсаш лелаяра — шерра никъ!» яха «Бурунный» совхоза керттерча агронома Т. Ф. Козорезовас еппа интервью. Юртбоахама специалиста бурунни лаьтташ тIа комсаш кхеяра балха опытах лаьца дувц.

Блокнот дешачув теркам тIаозаргболаш я парте Заводской райкома секретара Л. Белоглазовас язъяь «Культпросветучрежденеши КПСС XXV съезда материалашта пропаганда яри» яха статья. Района клубашеи культура Дворецашеи къахьегамхошта идейно-политически, нравственни кхетам балара балха хьинаре дакъа лацарах, политически къахьегамеи кхетам балара болх айхха бувзабенна хиларах дувцаш я из.

Дунеи халкъашта юкъерча темах блокнота тIа кепатеха я Ю. Глухова язъяь «Египет: хьанна елл наIараш?» яха статья.

«Агитаторай политинформаторай долча новкъостала» яхача разделе кепатеха я кинопроката республикански контора управляюще З. Ахматханова язъяь «Массово-экономически балха дикагIа пайда эца кинох» яха статья.

ДОККХА, ПАЙДАНЕ ГIУЛАКХ

Кхы цхьаькха а доккха, пайдане цхьа гIулакх даьд массане а юкъарча машара, керда гIа баьккхаб машар бахьан долаш герз дIалаккхар духьа лоаттабеча къовсаме ЛоархIаме, башха-дика хIама да Дунеи прессо, дуккхача мехкий общественностo иштта мах баьб машара гIулакха лаьтта кIал ядерни лелхамаш дара хьакъехьа укх шера 28 мае цхьан хана Москве а Вашингтоне а СССР-ни США-ни юкъе даьча Договора кулгаш яздара.

Из договор кийчдара хьакъехьа решени яьяр советско-американски паччахьалкхенаштa керте латтараш вIашагIкхийттача хана Лаьтта кIал ядерни герза деча тохкамашта доазув оттадара хьакъехьа 1974 шера 3 июне даьча Договорага хьежжа СССР-он США-он шоашта тIайийцача декхараша ма-яххара я керда соглашени Керда договор, хьалкагIа яь хиннача вaIалашца цхьана. Москве цунна кулг яздеча хана КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И Брежнева хьа ма кхайкадарра, «сихдаь хьалеш латта герз юхаозара, ядерни герза деш дола тохкамаш массане а геттара а соцаделга Iалашдара тIадерзадаьча дуккхача гIулакхашта юкъехьош дола кхы цхьаькха цхьа гIулакх а да».

Цул совгIа, договора политически доархIам сенах латт аьлча, из латт, цунна кулгаш яздар — Советски Союзаи Америка ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъера гIулакхаш дикача оагIорахьа дегIаахара даькъе баьккха хьалда гIа хиларах Из иштта ши духь доацаш хьадда луш дола жоп да «кхохкам кIаьдбара гIулакх-м дIадаьннадар» яхаш хIанзле а хабараш дувца болабеннача Малхбузехьарча скептикаштeи кхохкам кIаьдбара гIулакха моастагIаштеи.

Таханарча дийнахьа сaготагIа латта дош юха кердадоаккхаш белгалдаккха доагIа, кердача договора тIа дувцача лаьтта кIал деча ядерни тохкамех машара гIулакхаи вIаши дага а даьнна оттабаьча низа боарамеи мара пайда ца эцилга Iалашде дезаш из хилар Цу тIа иштта оттадаьдфега, хи кIал, космически арене ядерни герза деш дола тохкамаш дехкаш долча 1963 шера даьча московски договора, ядерни герз доаржа ца дарах долча Договора, дунеи халкъашта юкъерча кхыча соглашеней положенеш кхоачашъелга а Белгалъяьхай тIахьожама хьакъехьара положенеш а чулоацаш. йолаш йолча къаман тIахьожама технически средстваех пайда эцилгеи вIаши информацеш дIа-юха телгеи оттадеш йола, хиланза яргйоаца гарантеш Белггаларча хьалашка кхыча оагIои вихалаш тIабита тарлу машара гIулакха лаьтта кIал ядерни тохкамаш деча моттигашка.

Советски Союз, ядерни герз доаржа ца дара политика хьал а лоаттаеш. цу цхьан хана атомни энергех, цу даькъе ядерни лелхамех а машара гIулакха шерра пайда эцара тIехьа латташ а хиларах цхьаккха шеко яц СССР-ни США-и специалисташа хьагучадаьхад ядерни энергех халкъа боахаме пайда эцара дукха перспективаи лостамаш, тIаккха цу гIулакхо новкъостал дергда дIахо Iилма-технически прогресс сихъяра а шоай халкъий ираза духьа мехкаш дегIадоаладара а.

Шеко яц, из договор Iоадеш латтача герза доазув оттадареи ядерни герз дIахо ца доаржадареи даькъе баьккха боккха гIа, СССР-ни США-неи юкъера гIулакхаш дегIадоаладеча баьккха толам хиларах Цхьабакъда дицдалийта мегаргдац къовстаярга хьежаш латташ хIанз а дуккха йоккхий проблемаш хилар. Царна юкъе да стратегически герзашта доазув оттадара шиина а мехка юкъе йIаьххача хача еш йола керда соглашенеш оттаяь йоахилга. Укх шера 28 мае Л. И. Брежнева белгал мадаккхара, Советски Союзо шийна оагIонгахьара, хьалхагIа а санна, цу гIулакха шийна де йиш йолаш мел дола хIама ду.

Советски оагIонгахьара цIаьккха а бакъдир Iоадеш латта герз юхаозара а герз дIадаккхар а тIадерзадаь шерра гIулакхаш хьинаре чакхдахаше кийча хилар. Советски наха-м, дунеи кхыча мехкий халкъашта а санна, машари дунеи халкъашта юкъера кхерамзлеи ма-могга чIоагIъярал, паччахьалкхенашта юкъерча гIулакхашкара тIема кхерам тешаме дIабаккхарал дезагIеи гуманнегIеи цхьаккха хIама мичад дунеи тIа.

Духхьал из гIулакх дага долаш яр Советски Союза Коммунистически парти кхоачашйича хIана а тIехьа кхераме Iоадеш латта герз соцаделга вIаштIехьдаьккха ца Iеш, Iолдаь герзаш боккъонца хIалакдара доволилга, герз дIадоаккхилга Iалашдергдолаш а йола чакхдаха дезача хьалаьча гIулакхий программа шийна XXV съезде ше хьаоттаеча хана.

Юлий ЯХАНТОВ,
журналист-международник.
(АПН).

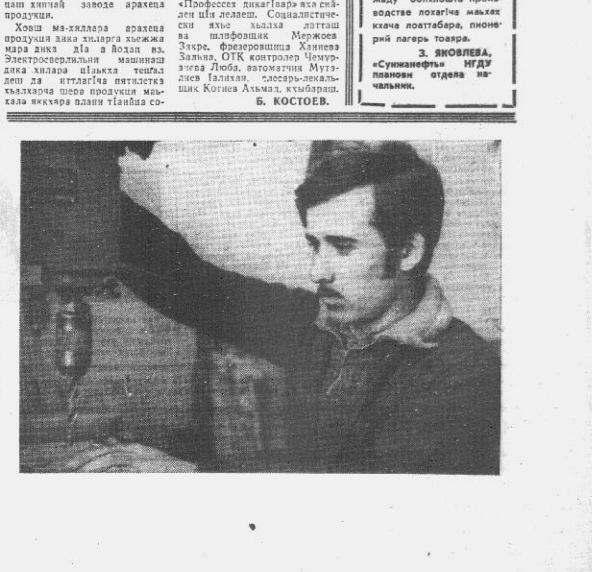

Аргунски «Пищемаш» завода болхлоша шерра социалистически яхь йоаржаяй иттлагIча пятилетка хьалхарча шера плани тIайпа социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара. Цу яхье хьалха латтачарех цаI ва слесарь, «профессех дикагIвар» яха сийлен цIи лелаеш волу Цамаев Эдуард. Брак йоцуш гIуллакхаш болх а беш хIара сменагIа нормаш 120 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТIА: слесарь Э. Цамаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

АГИТБРИГАДА—КХАШКА

БIаьсти йоаллача хана вIашагIкхийтар шоайла яхье яьннача Къилбаседа ХIирийчен Пригороднии Нохч-ГIалгIайчен Назрановски районий культура болхлой. Цар цхьан истола тIа Iо а хайша, дийнар шоаш кхашкарча болхлой культурин хьашташ кхоачашдеш берг болча балха гIулакхаш. Пригородни райисполкома культура отдела заведующи волча Казбеков Казбека лайра Назрановски района агитбригадаша Пригородни районерча кхашка из болх бар. ХIаьта шоай агитбригадаш Назрановски района болхлой гIулакх де яхкар. Цу бартаца цар оттайир шоай балха планаш. Иштта оттаьча планагIа Наьсарен агитбригада болх дIахьош тоъал ха яьккхар Пригородни районе 6—7 юртарча къахьегамхошта концерташ ваттадеш. Кхашка болхлоша бокхача безамца тIаэцар агитбригада. Цар сапаргIаттдоалар хозача ашарашка ладийгIача, дика деча халхарашка хьежача, дикагIа болх бе дог доагIар. Цу районе болх бь ца Iеш агитбригадо концерташ вуттадир Назрановски района кхашкарча болхлошта, цул совгIа, къахьегамхой слет гулъеннача а. Массанахьа а, агитбригадо ший болх мел бьча, наха чIоагIа дег тIара баркал оал Гапархоев Махьмада кийчъьнча халхара группана, иштта мехкарий ашараш лекхача Костоева Iайшатан Кодзоеве Дугурханан.

Бокхача сакъердамца ладувгI къахьегамхоша Медов Мустапай бегий частушкашка.

Тахан районера культболхлой кийчлуш ба ялат чуэцара хетаяь йолча программага. Цун керттера чулоацам ба КПСС XXV-ча съезда решенеш кхоачашъярах лаьца.

Кастта шоай кердача программаца араяргья Наьсарера агитпоезд кхашкарча болхлой культурни хьашташ кхоачашде.

М. АУШЕВ,
Назрановски райисполкома культотдела заведующи.

ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Нохч-ГIалгIай книготорга болхлоша ханал хьалха, 28 июне, кхоачашъяьй товарооборота ах шера плани шоаш парте XXV съезда сийна тIаийца социалистически декхараши. План 1524 эзар сом долаш 1534 эзар сом денпад паччахьалкхенна.

Уж толамаш доахача белгалбаьнна болх дика бир № 20 йолча (заведующи К. С. Подольская), № 6 йолча (заведующи М. М. Дончаева), № 7 йолча (заведующи Л. В. Москаленко), тикаша, кхычар.

Книготорга болхлой дог тийша ба пятилетка хьалхарча шера декхараш шоаш толамца кхоачашдергхиларах.

Хь. МАГОМАДОВ,
Нохч-ГIалгIай книготорга директор.

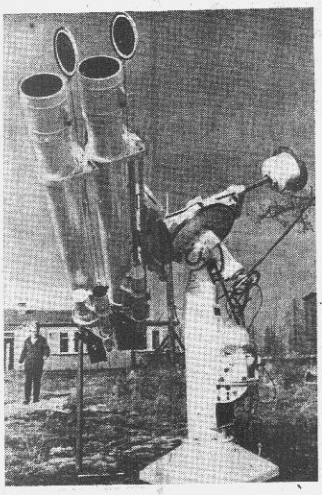

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. Лаьттан магнетизма ионосфера, талгIеш дIайоаржаяра (Сибизмир) СибарегIен института «Наран» яха лоаманмаьлха станци я Малхбоален Саянашка 200 метрал форда тIехенал лакхагIча болх беш.

Цун болхлоша тохк Маьлха, космически зIанарий, лаьттан токий физика.

Зембаккхарах хьагучадаьнарех пайда эц хаоттам мишта хургба, радиобувзама хьалашка, радионавигационни системаш нийса йий хьожача.

СУРТА ТIА: Маьлха зембаккхара телескоп.

Э. БРЮХАНЕНКО сург.
ТАСС фотохроника.

АХКАНАРА КАНИКУЛАШ

Къа а хьегаргда са а лоIаргда

Парте массаза а йоакхо яьй хьатIакхувча тIехьенга дешийтара, каникулашка долча хана берашка дика салаIийтара. Масала, 1974 шера КПСС ЦК-а лаьрххIа дийцар дешархошка салаIийтара дош. Цига тIаийцача соцам тIа белгалдаьхар цу хьакъехьа партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта, Советашта, боахама кулгалхошта, халкъа образоване болхлошта хьалхашка латта декхараш.

Цу соцамо ма-яххара тха школе оттайир ахкан дешархошта де дезача гIулакхий план. Из дош дийцар йийлача партийни собране, 1976 шера 25 марта педагогически совето чIоагIдир де деза хьадда хIамаш.

Керттера теркам тIабахийтар къахьегама берий безам тIабахийтара, къахьегамца коммунистически хьисапе гIулакх хургдолаш царна кхетам балара. ХIаьта дIаяха пятилетка толамца чаххйоаккхаша парте XXV съезда кийчо еши яхь латтача хана коллективаша чуийна къахьегаш хиларо къахьегамца бераштa кхетам бала дукха масалаш хьахилийтар, царна къахьега традицеш дикагIа дIайовзийтара торо елар.

Бераштa юрта боахамера а промышленностера а къахьегам бовзийтара, цар шоай дего къоабал еш йола балха говзал харжийтара терко йир.

Дешархой обществана болча пайдана беча балха керттера форма я дешархой производственни бригада. Тха школе ремонт еш, мебель толеш, кхыдар деш 60 сагах латта дешархой бригада я. 15 июнь тIакхоачаш школа 24 классе кIир теха, басар хьекха даьлар. Хьехархо А. Т. Котиев керте латтача кIаьнкий бригадаc школе еррига мебель тоаяь яьккхар. ХIанз цар болх бу берий майдеи спортивни городоки юллача.

1 июне денз школе болх беш я берий унахцIено чIоагIъеш йола майда. ХIанз цига салоIаш 38 дешархо ва. ХьатIабоагIача шин бетта а иштта болх беш хургья из.

5—7 классашкара бераш 1 июне денз 7 июне кхаччалца «Советский» совхозе практике хилар. Цар цига оасар дир свеклашта, генараштa, хьажкIашта. ХIаьта школерча участке бераша опыташ ю, дIаегIача гаьнашта, клумбашта гIулакх ду. Школа беша гIулакх дергдолаш 140 дешархо юкъе вола юннатий звенош яьй.

3 июне денз республика тайп-тайпарча лагерашка салоIаш 87 дешархо ва. Июль бетта спортивно-унахцIено чIоагIъяра лагере 30 дешархо хургва. Каспийски форда тIарча лагере гIоргва 24 дешархо.

Физрука Г. Н. Чипурукеи хьехархочо Р. Х. Богатыревен кулгал а деш вIашагIтеха 14 футбола, 6 баскетбола, 6 волейбола командаш я.

10 июне тIемен къахьегамен сийлен моттигашка поход йир. Кхелетарий бокъонаш лораяра волча штате воацача инспектора Р. Х. Богатырева кулгал а деш, аьрдагIа лелара тIера долча берех вIашагIтеха группа я. Царна беседаш ю, тайп-тайпара йола спортивни яхьаш, ловзараш, экскурсеш, конкурсаш, викторинаш яйт. Берашна ахкан беча балха доккха новкъостал ду берий спортивни школас, школерча а городерча а библиотекаша. Бакъда, тхона шефски новкъостал де декхарийла йолча Горгазо цхьаккха тIо дац. ХIаьта берий къахьега коллективайи производственни коллективайи бувзам дика хиларга хьежжа хургда бераштa къахьегамца кхетам баларах хьахур а.

Бераштa массе а оагIорахьара кхетам баларан цар унахцIено чIоагIъяран - берригa шоай низ тIабахийтаб тха школа коллектив.

А. АЛЕРОЕВ,
МагIалбика № 20 йолча юкъерча школа директор.

ВЕНГРЕ БАХАР

Советски наха лов вежарашха долча социалистически мехкаш, цигарча къахьегамхой вахар довза, цар исторически моттигашка хьажа. Укх деношка вай республикера тоъал дукха нах бахар Венгре туристически путевкагIа. Уж дуккхагIча даькъе кхачаш промышленноста болхлой ба.

Ши кIира доаккхаргья цар хозача моттиге — Балатон яхача Iама йисте салоIаш, экскурсеш еш.

Уж гIоргба мехка дуккхача городашка.

Я. БУБНЕНКО.

Керда Белград — югославски столица цхьа район. Вешта-м 200 эзар саг вахаш бIарча город я из. Кастта цу чу бахача наха кхы 100 эзар саг тIакхетаргва.

ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

Коммунисташта хетар

Хила тарлуш йолча репрессех бIу ца а къожабеш, хIанзле а бIаь эзар совгIча американцаша кулгаш яздаьл хоржамашта хьалхара США Коммунистически парте кампани хьаллоацача петицешта кIал. Американски коммуниста президентеи вице-президентеи посташ тIа кандидаталла оттабеш бола знаменосцаш ба Компарте Генеральни секретарь, США а дерригача дунеи тIа а цIи хеза болхлой болама деятель, болат лоаладеча промышленноста болхлой низ бола профсоюз вIашагIъелла Гэс Холли «Болхлой класс мукъаяккхара тIехьарча къовсама союза» кулгалхо, негр, грузовой машиний водителий профсоюза член Джарвис Тайнери.

Ше соца къамаьл деш Гэс Холла дийцар, чурчеи арахьарчеи политика дешаех коммунисташта хетачунга ладувгIа безам бола американцаш хIанзалца цIаккха а па хиннача тайпара дукха ба, яхаш. Цудухьа парте активисташа американцашта хьалхашка къамаьлаш ду коммунистий программа, цар чурчеи арахьарчеи политика позицеш дIайовзийташ. Цхьабакъда из дерригa а сел хеттача тайпара атта дац. хIана аьлча Iаьдалаша массе тайпара духьаленаш ваттаю.

Гэс Холла хьакхайкадир, хоржамий кампане коммунистически парте лерхIар — «хоржамех йоккхача бизнеса а па йоалаш, халкъа паргIато яргйола гIулакх делга». Цо из хьакхайкадир Миннеаполисерча, Юкъерча Малхбузен городерча радио чу гIолла. Iалаьмате дукха пресс-конференцешка, радио чу гIолла, болхлойи негритянскии кварталашка еча митингашка, студенчески аудиторешка ду къамаьлаш — иштта цIайолаенпай коммунистий кандидатий хоржамашта хьалхара кампани.

Нах вIашагIкхийттача дукха къамаьлаш даьд Гэс Холла ше вахача Миннесот яхача штате, США аьшка руда доахача промышленноста центре. Укхаза шахте болх беш хиннав цун да, къона волча хана укхаза болх баьб Холла ше а, шийткъеста шу даьннача хана укхаза хиннав цунах коммунист. Миннесоте заводской районашка яьча митингашка къамаьлаш даьд цо, хIаьта коммунистий кандидатага ладувгIа цига ухар тайп-тайпара политически уйлеш йолаш бола нах, радиои телевидени корреспонденташа интервью тийнай цо.

Белгалдоалаш хIама да, массехк шу хьалхагIа Iаьдалаша Гэс Холлага къамаьл ца дайташ соцаяь хиннача Миннесотски пресс-клубе цо интервью ялар. ХIаьта хIанз общественноста ца дугаш юха ца даьлча Iе йиш йоацача кхаьчад уж.

Шера керте лоархIаме политически событи хилар гулвенна 15 эзар совгIа саг а волаш Миннесотски университете Гэс Холла даьча къамаьлах.

Коммунистий кандидаташа массаза а белгалдоах дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьбанза барт ца хилар, из кIаьдбар лоархIаме гIулакх хилар. Хоаламболлаш духьала ба уж США йоаржаеча антикубински кампанена. Кубайна тIатувсаш бола кхерам йоах Гэс Холла, бокъонца бола кхерам ба машара дерригача гIулакха.

Чура вахара проблемаш шеювцаш, Гэс Холла эггара хьалха хьакъоастаю хьабе болх хилийтара проблема. Цо белгалдоаккх, эггара иргIа дола чухьара политически дешаш къоастадергдолча хьаддача программана мел хиина а тара йола хIама хьаоттае низ болаш е республиканцаш - а, е демократаш а ца хилар. Коммунисташа правительствагара дIадех цхьаккха боарам боацаш ювсаяь тIема бюджет дикка зIамигъелга, иштта мукъадаьнача ахчах маьршача производства даькъера балха моттигаш алсамъяхара — керда чуIе цIеноп, больницаш, школаш хьалъяра пайда эцилга. СаготагIа дола кхы цхьаькха цхьа декхар а белгалдаьккхар Гэс Холла. КIай а Iаьржа а цIока долча студенташа тIоараш детар «Расизм — хургдолча хоржамашка юкъмоттигера дош. ЗаконагIа мегаргбоацаш а лаьрхIа дIаоттабе беза расисташ.

Керттерча шин парте — республикански демократически —политиках американций дог ийкха хилар гучадаьлар, белггала аьлча, юххьанцарча хоржамашка уж кIезига баххарах. Къаьстта а белгалдоалаш хIама да коммунисташка ладувгIа дунеи халкъашта юкъерчеи чурчеи вахара керттерча проблемаех коммунистически кандидаташта хетар кхетадеш бола американцаш тIатIа дуккхагIа хулаш хилар.

Джозеф НОРТ,
американски журналист.
(АПН).

Нью-Йорк.

ИЮЛЕРА ХАОТТАМ

Вай республике июль бетта температура 20—25, тIехъяьлча а 38—40 градус, хIаьта лаьгIъелча 3—8 градусага кхоачаш лох а лу. Йоачаш хул къилбаседа-малхбоален районашка 30 миллиметргара яьле къулбехьен лоаман районашка 100—150 миллиметрга кхоачаш.

Укх шера июль бетта фегара температура СССР ГМЦ беча хоамах 22—24 градус хургья. Бетта 35—50 мм. кхоачаш йоачаш хила тарлу. Хьалхарча пхе дийнахьа кIезига морхаш а йолаш йийкха латта тарлу. ШоллагIча пхе дийнахьа хувцалуш морхаши наг-нагахьа делхаш догIен долаш, из дикъувкъаш делха мег, ха хила тарлу. Фегара температура буйсашка 15—20, деношка 25—30 градус хила тарлу, вешта декада юкъеккхаьчача хана — 32—35 градус.

ШоллагIчеи кхоалагIачеи декадашка кIезиг-дукха кхоаллонаш а йолаш, наг-нагахьа дикъувкъаш догIа а делхаш ха хила тарлу. Фегара температура буйсашка 13—18, деношка 23—28 градус йIовхал хила тарлу. Бе-беча оагIорахьара секунда 3—7 метр сиха, (йоачан йолча хана — 12—13 метр) мух хьеккхаргба.

Метеостанци.

Дешархоша дика болх бир

Грознена юхе я баьцадаарийи сомийи «Аргунский» совхоз. Цо городе бахача наха лоаттаю уж продукташ. ХIара шера городерча дешархоша цу боахама новкъостал ду уж кхеечa а чуэцача а. 7 июне денз 29 июне кхаччалца йолча хана цигарча «Романтики» яхача комсомольско-кагирхой къахьегама лагере цу совхозе болх беш хилар Грозненрча № 2 йолча школа-интерната, № 13, 19, 48 йолча юкъерча школай 7—9 классашкара дешархой. Цар гIо дир баьцадааршта оасар деш, уж чуэцаш. Масала, совхоза шоллагIча бригаде (бригадир Исаев Хьусен) оасар дир № 19-и № 48-и йолча юкъерча школай дешархоша 15 гектар нарсашта, 25 гектар помидорашта, 8 гектар кабуца, 13 гектар моша горошек чуийцар. Иштта дика болх бир дешархоша 1-чеи 5-чеи бригадашка а. Цул совгIа, цар болх бир совхоза кхыча бригадашка а.

— Верригa а 433 саг вар совхозе къахьегаш, — йоах лагера начальника № 48 волча школа физрука Фадеев Александр Тимофеевича. — Лагера кулгалхоша а воспитателаша а керттера теркам тIабохийтар кагирхошта къахьегам безабалийтара, уж цунца коммунистически хьисапе гIулакх доагIаш хургболаш кхетам балара. Хьалхарча деношка а дешархоша тIаийцар социалистически декхараш, уж кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржайир школашта, отрядашта юкъе.

Къаьстта болх дика бир пхелагIча бригаде № 13 йолча юкъерча школа дешархоша.

Цо аьннар бакъ а деш цу школа отрядашта юкъера цигарча йоккхагIйолча воспитатела Ходарева Клавдия Игнатьевнас белгалйир шоай шоллагIа, кхоалагIа, йиълагIа отрядаш. Цар кулгалхой бар цу школа хьехархой Горштейн Валентина Михайловна, Сорановец Нина Федоровна, Борминская Эльфрида Александровна.

Кхашка болх баьча бераштa юкъе цу школера къаьстта белгалбаьлар цхьоалагIча отрядера комсомольцаш Сайдаева Ганга (из а школа комсомольски организаце секретарь), Беляевская Света, Комарова Наташа, вокх отрядашцара Ашурова Наташа, Казирова Нина, Аверьянова Лена, Расуев Асланбек, кхыбараш.

Болх дика беш хилар № 2 йолча школа-интернатера Аюбов Лом-Iаьла, Акиев Тамерлан, № 19 йолча школера Иналов Майрбик, Мунаева ЗураI, Соловьева Ира, № 48 йолча школера Чернобаева Оля, Котова Надя, дукха кхыбараш.

Дика къахьийга отрядаш, къаьст-къаьста бола дешархой лагера «Романтики» яхача пен газета тIа, къахьегама листока тIа белгалбоахар, хIаьта балха юстарбувлараш, лагерера дисциплина йохаераш бувцар «Воатагар» яхача газета тIа.

Къахьегамца кхетам луш боккха теркам тIабахийтар кагирхой унахцIено чIоагIъяра. Футболах, волейболах, баскетболах, теннисах ловзара, байдда хьалха боалара, кхуесабалара яхьаш хилар. Тайп-тайпара тематически сайренаш йора. ХIара сарахьа хIана дац аьнна оттадора концерт. Къаьстта теркам тIабохийтар бераштa интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара. Цу темаех йола беседаш йир воспитателаша хьехархоша Страшнова Галина Владимировнас (19-гIа школа), Чернобаева Ольга Васильевнас (48-гIа школа), Ласунова Галина Ивановнас (2-гIа интернат), Горштейн Валентина Ивановнас, кхычар.

Бераштa массе а оагIорахьара кхетам луш хIама хилар совхоза хьалха латтача болхлоша церца вIашагIкхийтта даьча къамаьлах.

Къаьстта безаме чакхдаьлар «Романтики» яхача лагерера кагирхой поалахарча «Родина» яхача совхозерча лагере баха, цигарча дешархоцца вIашагIкхетар. Бераша дийцар шоаш кхашка деча балхах, белгалбаьхар дика болх бераш, дикагIйола отрядаш.

Юххера лагерера бераш шоай ха яьккха цIадолхаш совхоза кулгалхоша дирекце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей цIерагIа доккха баркал аьлар царна, дуккханешта сийлен грамоташи кхыдола совгIаташи делар.

Ю. ЮСУПОВ.

Социализма мехкашкара хоамаш

ГДР: ДИКАЛА МАРКА

«ГДР-е хьаьяй» — цу тайпара «визитни карточка» нийслургда шоватакъа хIана вац аьнна болча мехкарча машиннаькъа тIа гIолла лелача пассажирски вагонаш тIа.

Укх тIеххьарча пхийтта шера Германски Демократически Республико Европа, Азе, Африка, Латински Америка мехкашка йоккха яхьийтай бIаь эзар совгIа вагон, царех доккхагIдола дакъа Советски Союзаи вежарашха йолча кхыча паччахьалкхенаштеи кхоач. СССР-е яйтай Аммендорфа, Герлица, кхыча городий заводашка немецки болхлоша шоай кулгашца хьаяь ялхайтта эзар гаргга пассажирски вагон. 1976—1980 шерашта яьча контрактегIа ГДР вагонаш ераша советски машиннаькъашта яйтаргья кхы а пхи эзар вагон. БIарчча поездаш ийю Чехословаке. Польше чIоаггIа могаеш тIаийцай городашта юкъе лела шозза вIаштIаръяь составаш.

Социалистически экономически интеграце доазонел чухьа белггаларча тайпара вагонаш хьаелга шийна дIатIа а мийца ГДР-о эггара айхагIча тайпара контакташ лелаю ВIаши Экономически новкъостал дара Совета кхыча членашца. Масала, ГДР вагонаш еча цхьан центре — Бауцене—укх массехк шера толаме болх бу цхьана къахьегаш ГДР, СССР, СЭВ-а кхыча мехкий специалисташ а болаш йолча конструкторски бюрос.

(АПН).

КУБА: «МАЛХБУЗЕ—МАЛХБОАЛЕ» ЯХА АВТОМОБИЛИЙ НИКЪ

Кубе ударни гIирс ба аьнна хьакхайкабаьб паччахьалкхен автомобилий никъ. Дукха мугIараш дола бетонни никъ мехках чакх а баьнна малхбузехьара малхбоалехьа гIоргба, цо шоайла ювзайолийтаргья керттера промышленни юртбоахамеи районаш. Автомобильни никъ болх бе болабалийтаро йиш хулийтаргья дIаюха кхухьа мухь дикка алсамбаккха, мухь дIа-юха кхухьаш дов доагор, ха кIезигье.

Автомобильни наькъаш дукхагIа дехкилга — Кубай халкъа боахам дегIабоалабара кердача пхе шера плана декхарех цаI. Пхе шера эзар километр совгIа бокха никъ булларгба укхаза. Йиъ эзар километр тIагIолла тIоа биллаи ворхI эзар километр гаргга грунтовойи. Из план кхоачашйича йиш хургья мел эшача наькъашца кхоачам бе.

[Пренса Латина—АПН].

БАЬЦЦАРА РУЗКЪА

Ткъаь итт шу совгIча ханна «Хьунаш шоай метте поаттаярaи дегIакхувлараи лаьрхIача балхий программа» тIаийцай Румыне. Мехка территорех диълагIа дакъа совгIа дIалоац хьунаша. Хьун рузкъанна национализаци яьчул тIехьагIа паччахьалкхено чIоаггIа уйла тIайохийт плана боараме царех пайда эцараи уж юхаметтаувттаярaи. Алхха 1949—1964 шерашка хьунаш дIаегIай 1200 эзар гарггача гектара тIа, дикагIча фух йола гаьнаш дукхагIа а йогIаш. Керда программа чаккъяккхар бахьан долаш кийчъеш йола хьу 2010 шерага кхоачаш 30 процент дукхагIа кургья укх пятилеткаца нийсича. ДIахо а дергда хьун продуктивность лакхъяра балхаш, дукха а дукхагIа хургда хьун оасаш дIадувгIа лаьтташ.

В. ГУБАНОВ,
АПН соб. корр.

Бухарест.

ГIАРА МЕТТЕЛ—АШАРАШ

Производства гIар-татага тIом хьийнаб Здуньска-Воля яхача польски городерча «Звольтекс» яхача кIадай фабрике. КIадаш ду станокаш кIезигагIа эггаргйолаш къаьсттача эластични станокаш тIа оттаяьй. Цул совгIа, кIадаш деча цехерча болхлошта лерган тIа йоахкаю аудифонически машинкаш еннай, гIар-тата дикка лаьгIдерал совгIа, царех иштта пайда эца йиш я фабрикерча радио чу гIолла лекхача ашарашка ладувгIара а. Лергаш тIа йоаккаеча аудифонически машинкех укх гарггарча хана пайда эцаргба «Звольтекса» дукха гIар-тата доаллача цехашка болх беш мел бараша.

Вацлав ДРОХОБЫЦКИЙ,
польски журналист.
(АПН).

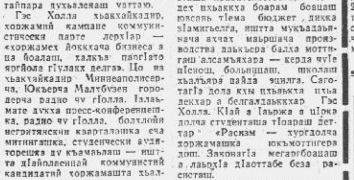

Укх хьовзтъа моттиг йолча ФРГ-е хьаьрча диржабла тохкамаш дергла Африке. Из хьаьрча лаьрхI тIакхача халача районашкара транспортни хьолохаргга аьана.

Телефото—АП—ТАСС сург.

ШОФЕРАШ БАЛХА ХЬЕХ:

«Грознефть» объединене технологически транспорта Октябрьски управлене балха хьех 1 — 2 — 3-ча класса шофераш буровойшта гIулакх деча автомашинаш тIа балхаш де.

Къахьегамах лу алапи сдельно - премиальни (баьча балхага хьежжа а премиальни а) да.

Балха отта безам бар вола укх адресагIа: г. Гозный, Октябрьски район, 12-гIа участок, ОУТТ, кадрай отделе.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйрийнара гимнастика. 9.30—«Сакъердаме старташ». 10.15 — В. Сутлобов. «Персональное дело» яха телевизионни спектакль. 11.40—Ашараш лекх «Голубой экран» яхача оркестро. 13.50 — Йоккхий гIишлош хьалъеш деш дола балхаш. Кинопрограмма. 14.50 — Фаьлгаш. 15.05 — Композитор П. И. Чайковский. 16.45 — «Шахматни школа». Ахканара ловзар. Хьалхара передача. 16.15 — А. Серафимович. «Аьшка апар». 17.00 — «СССР халкъий иллеши халхараши». 17.30—«Хьалхалаттарий хьинар». Телевизионни очерк. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Сакъердаме мукъамаш. 18.30 — «Iилма — тахан». 19.00 — Ашарий абонемент. Иллеш дIаоал РСФСР артиста Гуляев Ю. 19.30 — Канада къаман цIейга. Конфедераци Денга. Канада телевидене программа. 21.00 — «Ха» Информационни програм.ма. 21.30 — Театрах дола дувцараш. К. Тренев ваь бIаь шу дизарга. Передача дIахьу Н. Абалкина. 22.30 — Бадминтонах ловзара СССР кубок. Из чакхдаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «ХьалгIатта, боккха мохк» яха документальни фильм. 18.30 — «Нохч - ГIалгIай мехка гIолла». Информационни программа (эрсий а гIалгIай а меттала). 19.10 — «Лоаман Iуйре» яхача альманаха обзор (гIалгIай меттала). 19.20 — Документальни фильм. 19.30 — «Ше парус». Лакхерча классашкарча школьникашта йола программа. 20.00 — Шоана, зIамига бераш. 20.10 — Исторе а культура а памятникаш халкъа довлахье я. 20.30 — Хоамаш, реклама.

2 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйрийнара гимнастика. 9.30—«Цхьане массанена хьалхара, массане цхьаннена хьалхара», Ленинградера передача. 10.15 — «Театрах дола дувцараш». К. Тренев ваь 100 шу дизарга. Передача дIахьу Н. А. Абалкина. 11.15 — «Халкъа кхоллам». Телевизионни обзорене. 13.55 — Документальни фильмай программа. 14.35 — Л. Пантелеев. «Пакет». 15.05 — «Хьамсарча мехка гIолла». Казахски ССР. 15.35 — О. Гончарова кхоллам. 16.20 — Бераштa дола фильм. «Кортик» яха художественни фильм. 17.30 — КIиран панорама. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Сона дерригa ха лов». Киножурнал. 18.25 — «ТIом чакхбаьннаб — къовсам дIахо хьош ба» яхача документальни фильма премьера. 19.25 — Ашараш дIалоих халкъашта юкъерча конкурса лауреата Р. Слепоковс. 19.55—«Марк Твен духьал ва» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30—Искусствай фестиваль. «КIай буйсаш». Ленинградера передача. Из чакхъяьлча—кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Огненные рубежи» яха документальни фильм. 18.55 — «Нохч - ГIалгIай мехка гIолла». Информационни программа. (эрсий а нохчий а меттала). 19.15 — Документальни фильм. 19.25 — «Къахьегарца сий долаш ва саг». № 10 йолча СпецСМУ монтажник Гарбаков (нохчий меттала). 19.35—Шоана, зIамига бераш» (гIалгIай меттала). 19.45 — Телевизионни конференци. «Оаха мишта салоI». 20.15 — Фильм-концерт.

РАДИО

1 ИЮЛЬ

6.30 — «Юртара вахар». Наьсарен района «Маяк» яхача совхоза доакъар Iелашдераш болча (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — IуйIранара концерт (гIалгIай меттала). 8.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.15 — Дунен мехкашта юкъе хIанз латта лоархIаме гIулакхаш. Беседа. 9.30 — Цхьан шерал ах шеран кхоачам чиллал доакъар Iелашдара. Веденски района «Прогресс» яхача колхоза парткома секретара У. Пашаева къамаьл. 9.15 — «ХIара балха дешна — дикала Знак!». Заводской марка сий долаш хилийтара (гIалгIай меттала). 16.00 — РадиоладувгIархой программах оттадаь концерт. 16.30 — Ялат чуэцача бола коммунисташ. «Горец» совхозера передача (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда саг хьакхеварах — парте XXV съездо. Исторически Iилмай кандидата Исаева беседа. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

2 ИЮЛЬ

6.30—«Юртара зIапараш» Ялат доагIа. Радиорейд. 6.40 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28—«Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Ашарий радиооткрытка (нохчий меттала). 8.50 — Технически радиохоам бер. «Грознефтегаз» яхача управлене балха опытацара. 9.15—«ИттлагIча пятилетка лоархIаме декхар да производстваца бола бувзам «IоагIбар» яха Шуаипова беседа (нохчий меттала). 9.30 — «БIаргаш хьалакхар» яха А. Мальсагова дувцар (нохчий меттала). 9.50 — Ашараш. 16.00 — «Коммунизм хьалъеш толам баккхара лоархIаме хьал ва ленински хьисапе болх бар» яха исторически Iилмай доктора Радионова беседа (нохчий меттала) 16.15 — «Атеист» яха радиожурнал. 16.35 — Юрта боахаме хьалхе лелераш дола концерт (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан вайцига хувцалуш морхаш а йолаш, делкъелехьа дикъувкъаш догIа делха а мег. малхбузехьара секунда 5—10 метр, (йоачан йолча хана 10—15 метр) сиха мух а хьекхаш, фегара температура республике гIолла 22—27, Грозне 25—27 градус йIайха ха хила мег.

Кхоанен ломмен тIераювлаш кхоалленаш а йолаш, цхьацца йолча моттигашка догIа а делхаш, малхбузехьара секунда 5—10 метр сиха мух а хьекхаш буйсашка 13—18, деношка 20—25 градус йIовхал йолаш ха хила мег. ХIаьта 4—5 июле деношка 23—28 градус йIайха хила тарлу.

Метеостанци.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрт боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере— 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии— 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

«Грозненский рабочий» издаге льзта типографи, Маяковске 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского 92. Заказ № 4793.